

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2/40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Zrinyi Nru 1/2.

INSERȚIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Lee
deschis costă șirul 20 fi.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

Maghiarizarea în armată

— Articol din afară —

Una din proptelele cele mai puternice ale monarhiei habsburgice era, fără îndoială, armata noastră comună.

Condusă de-un duh unitar, având drept limbă de serviciu vechea și culta limbă nemțească, ridicată prin unitate și intangibilitatea sa deasupra considerațiilor mărunte și a tentativelor șovine, la înălțimea, la care nu se puteau cocoța încercările distructive ale patrioților noștri fanatici — armata austro-ungară servea exclusiv marilor interese ale libertății și independenței politice, ale împărăției noastre.

Iată însă, că vremile se schimbă și planurile binefăurite ale stăpânitorilor noștri pătrund cu îndârjire în toate cetățile, cari până eri-alaltăeri ne păreau inexpugnabile. Maghiarizarea lăcomă și vicelană atacă cu izbândă rând pe rând toate redutele. Ea cuprinde viața socială și economică, școala, armata și chiar în aceste zile, vedem cu oroare, cum se încumetă să-și îndrepte intențiile meschine înspre însași sanctuarele inviolabile ale bisericilor naționale, din această țară nenorocită.

De data asta ne vom reduce însă exclusiv la o discuție asupra armatei și tendențelor nesăbuite, ce se instăpânesc zi de zi în sânul ei. Bineînțeles, nu vorbim de armata teritorială, de honvezime, unde domină cel mai cras șovinism, de unde e izgonit tot, ceea ce nu însemnează viață ungurească. Căci începând dela strajameșterul cu mustățile răsucite și lustruite cu

vacs, și sfârșind cu gloriosul comandant al regimentului honvezesc, toți își dau silința să lucreze din răspuțeri în numele sfintei maghiarizări. Și nu ne rămâne decât să deplângem sincer și pe recruta și pe voluntarul, dar mai ales pe ofițerul român, căruia i-a căzut sorocul să slujească la honvezi. Viața le va fi un chin, iar sufletul lor va îndura necurmăte lovituri din partea micilor satrapi, cari pretind cu glas înalt că în Ungaria și aerul trebuie să devie unguresc. Slujească-ne poate ca mângâiere împrejurarea, că la honvezime avem doar cincisprezece ofițeri români, în total. Durere, din aceștia doi-trei dacă vor mai avea curajul să se considere români. Restul e pentru totdeauna pierdut.

În acest articol, cum spuneam, ne vom ocupa numai de spiritul care se cuibărește încetinel însă cu atât mai temeinic în armata comună, căzută și dansa prada nesățioasei maghiarizări.

Se știe de toată lumea, că la 23 mai 1911 ministrul honvezesc, neomaghiarul Samuil Hazai a depus pe biroul camerei un vast proiect de lege despre întregirea armatei și apărarea țării, — proiect care în câteva puncte arată deslușit că duhul ungurizării și-a înfipt colții și în corpul până aci întregu al armatei comune dând preponderanță în atâtea discuțiuni elementului unguresc, în contul și scăderea națiunilor nemaghiare ale patriei noastre. Iată cum glăsuește bunăoară §. 80 din textul proiectului,

în ce privește procedura penală în armată:

1. Limba investigației, a debaterilor, precum și limba publicațiilor orale a hotărârilor și altor dispoziții, — la judecătoriile de brigadă și divizie ale armatei comune din Ungaria precum și la judecătoriile corpului de matrozi și a amiralității marinei, — atât și în pertractarea finală, cât și în pertractările apelative, este *limba statului*. Tot în limba asta se vor dresa sumarele investigației, ale pertractărilor ș'ale publicațiilor de sentințe.

2. Dispozițiile punctului 1. găsesc aplicare și în cazul, când într'o pertractare finală sau într'o pertractare apelativă se pertractează contra mai multor acuzați, cari vorbeșc limbi diferite.

Evident. Căci de unde până acuma, limba de serviciu era exclusiv cea nemțească, prin acest proiect tendențios s'a adus o mare știrbire dreptului istoric și usual al limbei germane. În cele următoare voi cerca să dovedesc să dovedesc însă, că maghiarizarea armatei comune este o manoperă ce se poartă cu aparat sistematic, cu șiretenie și rară cerbicie. Voi arăta, că și pe alte cărări ungurizarea ei este în plină evoluție.

Să începem cu *asentările*.

Primul pas în direcțiunea pricopsirii acestui stat îl face voinicosul protopretore când compune listele de asentare, neinducând numele feciorilor noștri curat și românește, cum se găsesc ele în matricule (dacă nu cumva le-a maghiarizat ș'acolo bravul notar!) ci traducându-le și schimonosindu-le până la nerecunoaștere. Așa, de-o pildă, din Constantin Morariu, el face Molnár Szilárd; din Florea Suciu, Szócs Virág; din

Din literaturi străine

O meserie nouă

Nuvelă de Arcadio Avercenco

Trad. de Ilie Marin

Într'o seară se aflau doi oameni la țărmul unui sân de mare. Unul din ei era pictorul Riumin, celălalt — un necunoscut.

Riumin sta pe o piatră dela țărmure și observa de mai multă vreme, plin de neliniște, purtarea necunoscutului, care când se plimba cu pași nehotărâți, împeticindu-se de-alungul țărmului, când rămânea locului și se uita lung în apă, suspinând din gr u.

Era evident că se da în sufletul necunoscutului o luptă crâncenă. În sfârșit făcu o mișcare de dispreț cu mâna, se uită pe furis la Riumin, se desbracă de paltonul șters, mult prea mare, de sigur al altuia, și se scoborî în apă: într'aceea se sgârcea și dădea niște țipete desperate.

— „Hei!” strigă Riumin speriat și sări în sus. „Ce faci acolo?”

Străinul se uită în urma sa, făcu un gest de adio cu mâna și zise:

— „Nu mă mai opăci! M'am hotărât!”

— „De te-ai hotărât? Ce faci?”

— „Ești orb? Nu vezi — vreau să mă lanec!”

— „Asta-i nebunie curată! Nu te las!”

Străinul începu să balanseze cu mâinile și strigă, făcând un pas nehotărît înainte:

— „Puțin îmi pasă — n'am noroc pe lume! Rămas bun, străinule! Să nu gândești lucruri rele de mine!”

Riumin gemea din greu și sări în apă, înjurând. Nu i-a fost greu să scoată pe sinucigaș din apă — apa nu era adâncă în locul acela, abea de ajungea până peste ghenunchi.

— „Nebunule!” zise Riumin, scoțând pe străin de guler afară. „Ce-ai vrut să faci?! As-ta-i păcat și tot odată o mare prostie!”

Sinucigașul adus la țărmure i-a opus o rezistență foarte slabă, aproape imperceptibilă.

— „Mă cheamă Pampasof”, zise politicianul cel scăpat cu viață.

— „Îmi pare bine”, răspuse Riumin, care tremura încă de emoție. „Eu sunt Riumin. Sper, că n'ai să mai repetezi încercarea nebună.”

Pampasof se prinse, fără de veste, de cap și începu să țipe:

— „De ce m'ai scăpat? Cine te-a rugat? Lasă-mă, lasă-mă, acolo, în valurile acele străvăzătoare, verzi... Acolo o să găsesc pacea!”

— „De ce ai făcut pasul ăsta?”

— „De foame... de sărăcie... De rușine față de oameni, din cauza cămășii asteia groasă, silită să o port pe umeri...”

— „N'ai altă cauză?”, îi răspuse Riumin cu vioiciune. „Astea-s nimicuri! De năcazurile astea te pot elibera în zece minute! Ai să primești haine și ai să te sature!”

— „Nu primesc milă”, bombăni Pampasof, întunecat.

— „Asta nu-i milă. Dacă o să câștigi ceva, ai să-mi dai iară înapoi. Vino la mine acum. Locuiesc în apropiere.”

Riumin a dat lui Pampasof un rând nou de haine, i-a pus divanul său din atelier la dispoziție și și-a luat osteneala să-i dea atenția cea mai mare, cea mai delicată, ca și când s'ar fi simțit vinovat față de acest om urnărit de soarte. În schimb trecea în revistă omul acesta urnărit de soarte, cu o pronunțată admirație, țigările, cotlețele de pui, vinul, haina din stofă scumpă și toate celelalte lucrări.

*

Pampasof locuia de vre-o câteva zile la Riumin; pictorul, care simțea cea mai adâncă și mai sinceră milă, dorind să-l ajute cu fapta, alergă prin întreg orașul și căută de lucru pentru bietul nenorocit. Fiindcă spusese odată Pampasof, în decursul conversației: „noi, colegii, oamenii de condei”, se informă pictorul mai cu seamă de o ocupație literară.

După două săptămâni găsi o astfel de ocupație în redacția unei mici gazete.

— „Pampasof!” strigă Riumin agitat, încă de pe pragul ușii, când se întoarse acasă.

„Bucură-te, jubilează! Am găsit pentru d-ta un loc într'o redacție!”

Pampasof își lăsă încet de tot picioarele jos de pe divanul, pe care zăcea, ridică ochii spre Riumin și dete din umeri.

— „Gazetă?... literatură?... He! he! Cât timp e redactorul acolo, ai postul...”

Victor Cucu, Kukulj Gyözö. Rar dacă mai scapă câte un Traian, Machedon ori Ilarie, pentru cari nume genialul fisolgăbirău n'are încă echivalentul său unguresc.

Mai adaugă și pacostea, că acești nenorociți de feciori români au de obicei ghinionul, ca la „tragerea sortilor” să scoată un număr mai mic decât consătenii lor sași sau unguri. Astfel, ajungând românul mai de grabă „sub măsură” decât străinul, se pomenește cu un „Tauglich, ohne Gebrechen” de-i vâjăie urechile, pe câtă vreme celalalt, având „soarte mai mare” scapă cu „8 săptămâni”. Numai așa se explică, că bunăoară în contingentul de 60 de soldați pentru 3 ani, pe cari are să-i dea de exemplu orașul X, cam 40 dintr'înșii sunt români.

Sasul, chiar dac'ar ajunge din întâmplare „pe trei ani” face ce face și începe a aduce dela oficiul său comunal atâtea certificate, până când se brodește, că în baza vreunui §, să treacă și dânsul la cei cu 8 săptămâni.

Jidovii duc lume și mai dalbă. Dintre 20—30 de evrei să zicem că asentează 1—2. Dar vicleni cum sânt trec și aceștia la lefterii mai ușoare și dacă ți se întâmplă să găsești la companie în decurs de zece ani un singur jidov, să știi c'ai văzut o minune.

Să trecem acum, iubiți cetitori, la *serviciul activ*.

Limba de serviciu a armatei este cea nemțească, declarată fiind de de ministrul de război. Pe lângă această limbă, instrucția militarilor se mai face și în limba regimentului, după majoritatea pe care o are întrânsul o naționalitate oarecare. Este interesant să se știe, că ungurii, ajung cu înlesnire majoritatea având ei în regiment cifra de 20%. Cum, veți zice Dumneavoastră, este posibil, ca 20 la sută să constituie undeva în lume o majoritate? Păi vezi, asta este. Căci dacă i-se dă domnului Hazai vro ingerință, apoi las' pe dumnealui să-ți stabilească cifrele:

În regimentele în cari se găsesc 20—30% de unguri, cu „Szöcs-ii”, „Molnării” și „Kukulj-ii” pe cari fisolgăbirăul îi declară

fără drept de apel, „de-ai lor” — Ungurii ușor ajung la 51% și atunci numai decât instrucția se face, aproape exclusiv ungu-rește.

Pentruca nici cele mai românești regimente (bravele regimente grănițerești) să nu rămână curate, șiretul ministru Hazai, sau alt hazafi dispune, cu ocazia dată, ca la aceste regimente să se împartă cam 20% de unguri. Apucătura e simplă și stă în puterea lor s'o execute. Ea însemnează însă, că de aici înainte și la aceste regimente pur românești, se întrebuintează alătura de limba românească și limba ungurească ca limbă de propunere.

Oficerii — lucrul e știut — sunt aproape toți străini: croați, cehi, poloni, nemți și șvabi. În întreaga armată comună noi să avem doar 200 de oficeri români. Mai notați, că majoritatea lor covârșitoare se crește din cea mai fragedă vârstă în școale străine. Ș'apoi cine nu știe, că școalele noastre militare sunt aproape desăvârșit maghiarizate. Limba de propunere — afară de tactică și regulamente — este cea ungurească. Pe oficerii români, cari își cunosc neamul, cu trecutul său istoric și literatura multă-putină câtă o avem, îi poți număra pe degete. Ei sunt cu mult mai rari, decât corbii cei albi. Dacă oarecareva din aceștia, cutează să-și agrăiască ori lămurească recrutul în limba românească, el va fi în cel mai scurt timp admoniat din partea superiorilor săi cu avertismentul că „n'are voie să-și românizeze compania!”

Este clar prin urmare, că sistemul acesta de ungurire își are în toate regimentele spionii și cerberii cari veghează în toată bunăvremea, pentru ca „ideea de stat” să nu pătimească vr'o știrbire.

Oricine poate să-și dea seamă de rezultatele slabe pe cari le are polilincivismul în armată. Căci ce amarul lui să priceapă așazisul „Molnár”, „Szöcs” și „Virág” din idiomul arpadian? Urmarea este, că cel puțin 60% din recruți stau ca vițeii la poarta cea nouă, neînțelegând nici o boabă în instrucția ungurească, pe care le-o face oficerul slovac sau poleac. Văzând însă

reana, se va apuca bietul de buchisate, căci altfel „nu știe la muștră și e vai de steaua lui cea valahă!”. Și de-ar fi plătit cu atâta, dar pe deasupra mai suferă și „Măriuța”, care se usucă de dorul lui, căci nu-l mai vede cu săptămânile de când a început a o rupe pe ungurește.

Un caz elocvent, pe care mi iau voia să vi-l povestesc, va arăta până unde se poate întinde ura lor lămurind și mai bine urmările detestabile ale maghiarizării nomenclorilor în armată.

S'a întâmplat la Brașov. Anume recrutul Bucur Orbu, dintr'un sat curat românesc a primit, cam la vr'o lună dela intrarea lui în casarma brașoveană, un pachet dela ai săi. Sora lui îi scrisese adresa așa: „Lui Bucurel Orbu, în cătane, răgămentu cutare, în Brașov”.

Poșta, conștiințioasă cum e, l'a căutat la casarmă însă aci a primit răspunsul, că un astfel de fecior nu există în regimentul din chestiune. Pachetul s'a întors deci cu laconicul: „czimzett az ezrednél ismeretlen”.

Tatăl feciorului, om trecut de șasezeci, a început a-și face acasă toate grijile, ca orce tată: „ba c'o fi murit, ba c'o fi fugit băiatul în Țară, ba că l'o fi încuiat în arște”... și luându-și cârja n' mână, a venit bătrânul la Brașov, să vază ce-i cu Bucurel al lui, căci după semnele cari s'arătau, nu era rând și socoteală bună.

Și dac'a venit omul nostru la fața locului, a dat a întreba n dreapta și stânga de fecior, până l'a îndreptat în sfârșit un om cumsecade la cazarma numită. Aci a căpătat bătrânul mai multe ghionturi, decât răspunsuri, la întrebările ce le făcea. Trecuseră ceasuri lungi, de când tot știricea și tot incasa la injurături, când iată, că apare dintr'un „țimăr” Bucurel.

Bucurel! strigă moșul plin de entuziasm.

Dar feciorul, întorcându-se ca mușcat de șarpe înspre ta-s'o: „T-ț-ț!... vai, taci din gură tată, să nu te-auză domnu strajameșter, că-ți trage niște palme de-ți trănesc măselele n' gură! Mie nu-mi mai zice

Vine altul la rând, poți să-ți vezi de drum! Azi există foaia, mâne poate că s'a dat peste cap... Văd, Riumin, că vrei să te scapi de mine...”

Lăsă capul în jos și apucă să se gândească din greu.

— „Ce bucuros aș merge pe cărarea favorită... Să muncesc din îndemnul meu lăuntric...”

— „Care ți-e cărarea favorită?”, îl întrebă Riumin, timid.

— „Calea mea? Pedagogia! Să sameni să-mănța științei printre copii, să le deștepti interesul pentru cultură — ce mai minune frumoasă, înaltă...”

Intr'o zi picta Riumin un tablou, Pampasof stetea lungit, ca de obicei, pe divan și citea dintr'o carte.

— „A naibii trebuie să'mi adun puterile”, zise Riumin, înoinđ cu culori proaspete paleta. „Tablourile se vând greu și se plătesc slab de tot... Să pictez superficial în grabă mare, n'am poftă”.

— „...Pictura, în genere!... La adecă nici nu e muncă pictura, ci numai jucărie. Pentru mine este *munca* ceace este mai sfânt pe lume!”

Riumin se isbi cu pumnul de frunte.

— „Era mai-mai să uit! Am găsit două ore pentru d-ta... Onorarul e foarte acceptabil...”

Pampasof răsă sarcastic.

— „Acceptabil? Cu douăzeci de ruble pe lună, nu-i așa? Ha! Ha! Să te năcăjești cu niște idioți mici, pe cari îi poți învăța numai cu câte un pumn sdravăn în falcă socoteala: de două ori

doi sunt patru! Văd eu prea bine, că-ți sunt spre greutate. E drept, m'ai răpit din brațele morții, viața mea întreagă e în mâna d-tale... Spune-mi să mă duc și să-mi pun capul pe șinele trenului, s'au să mă arunc pe stradă de pe fereasta asta?... Ce să mă fac?”

La adecă sunt giuvaergiu și iubesc cu toată patima mea lefteria asta... De ce să mă apuc?”

Pampasof suspină sgomotos, se întinse odată sdravăn, ridică cartea de jos și se adânci în lectură.

Lui Riumin i-s'a făcut scârbă de locuința proprie, împreună cu locuitorul ei stabil, care mergea dela sofă până la masa de mâncare și de acolo iarăși îndărăt — căci astfel se potolea cu desăvârșire setea nepotolită după lucru a oaspelui. Riumin a încetat aproape cu totul să fumeze și să bea vin, fiindcă fostul sinucigaș consuma și țigările și beutura; hainele și ghetetele se uzau de două ori atât de repede ca mai înainte, fiindcă aveau să îmbrace două trupuri și patru picioare — pe schimbate.

Riumin făcea curte de mai multă vreme unei văduve interesante. A fost de mai multeori invitat la dansa și a invitat-o și el în atelierul său, presupunând, că va trimite pe omorătorul, care se îmbulzia, în timpul vizitei, puțintel la plimbare.

Când s'a întors într'o bună zi Riumin acasă dela magazinul de culori și când păși în anticameră, auzi vorbă în atelier:

— „N'am venit la d-ta, am venit la Nicolae Petrovici! Nu mă molesta!”

— „O singură sărutare, ei, ce treabă mare!...”
— „Vorbești prostii! Nu te cunosc... De-ar afla Nicolae Petrovici!...”

— „Aha? Dacă vine își vără nasu'n culorile lui, își ia paleta între dinți și stă smirna. Un om grozav de prostănac!”

— „Infamul!”, mormăi Riumin, scrâșnind din dinți, apoi se ntoarse în călcâi și plecă. Veni seara târziu acasă. Trezi pe Pampasof, care durmia și-i zise aspru, privind într'altă parte:

— „Școală, stimabile! Vezi prea bine că nu mi-am vărât nasu'n culori și că n'am nici o paletă între dinți. Mâne dimineată poți să-ți iai tălpășita”.

— „De ce m'ai salvat? — întrebă Pampasof mirat. „Mai întâi mă scapă dela moarte și apoi mă alungă dela dânsul. Frumos de tot, n'am ce zice!”

Capul îi căzu pe perină; după câteva minute se auzia respirația regulată a unui om, care durmea.

În dimineata următoare se sculă Pampasof în dispoziția cea mai bună sufletească. Conversația de ieri i-a intrat pe-o ureche și i-a ieșit pe cealaltă.

— „Te-ai trezit?”, îl salută Riumin, care sta înaintea unui tablou. „Îți aduci aminte de ce ți-am spus ieri? Poți să mergi!”

Pampasof îngâlbeni.

— „Vorbești... serios? Mă arunci carevașăzică iară în apă?”

— Puțin îmi pasă! N'am să-mi mai mișc nici chiar degetul cel mic ca să te scot din valul. Nici n'ai să te înneezi d-ta!”

aci, ca acasă! Numele meu e acum Vakk Bóldog... auzit-ai?”

„Aşa? — zise bătrânul — păi vezi d'aia s'ontors plăcintele tale acasă și-am trebuit să cheltuiesc și eu vr-o zece de argint, ca să te găsească.”

Cam așa se petrec lucrurile de-o vreme încoace pela infanterie. La tunari și la husari e și mai abitir, căci dacă ar sluji Bucurel aci, ar fi de bunăseamă mai mult în „ariste” decât slobod, dacă nu cumva și în timpul liber n'ar zăcea cu vr'o coastă ruptă în cel spital militar.

*

Mi face impresia, că ungurii aplică mai cu succes principiile de pedagogie apponyană, în armată, decât în școalele confesionale și comunale. Căci pentru reușita deplină a acestor principii în instrucția militară, garantează mijloacele eficace care le stau la dispoziție: forța, pumnul și temnița. Ori te dai plainic făcând cum ți-se poruncește, ori iei lumea 'n cap. Tertium non datur.

Tinta care ș'au fixat-o vor s'o ajungă cu orice preț și pentru izbânda maghiarizării armatei, ei lucrează cu consecvența oarbă a disperatului. Din an în an școalele militare numără tot mai mulți candidați de oficeri unguri. Pentru că vor să-și creieze în armata comună atâția dascăli de maghiarizare, de câți au nevoie. Acești oficeri cu marșrută nu cunosc granițe în ce privește îndrăzneala. Ei vorbesc ostentativ ungurește chiar și cu generalul austriac, care volens nolens îi ascultă rupând-o și el în jargonul tuhutumian.

Se impune, fără doar și poate, o întrebare: care este situațiunea noastră a românilor, în fața acestei stări de lucruri?

Răspunsul este scurt: tristă!

Nimenea nu poartă grija recruților cu ocazia asentării, neîngăduind maghiarizarea samavolnică a numelor lor strămoșești.

Odată încăpuți pe mâna suboficierilor barbări și străini de sufletul lor, nimenea nu mai ține cont de interesele personale și românești, ale soldaților noștri de rând.

— „Nu? O să vedem! Sângele meu să fie pe sufletul d-tale!”

— „Cu plăcere! Vreau foarte bucuros să văd cum te îneci.”

Au plecat amândoi din atelier.

Pe țărmul sâului de mare se vedeau vre-o câțiva, cari se plimbau. Aproape de țărmure se întoarse hotărît Pampasof spre pictor. I se uită în față și-l întrebă:

— „Va-să-zică să mă înec?”

— „Poțește!”

Riumin se îndepărtă cu sânge rece și se așeză în apropiere, pe o piatră. Se prefăcea, ca și când n'ar lua în seamă pe Pampasof. Acesta începu să se plimbe de-a lungul țărmului cu pași nehotărîți, amețiți, se oprea din când în când, șgâia ochii în apă și suspina șgomotos.

În sfârșit făcu un gest resignat cu mâna, se uită pe furis la doi din cei cari se plimbau și se apropiau de el, își depuse paltonul și coborâ în apă, îndoindu-se din trup, nehotărît încă.

— „Ce face ăla?” strigă unul din trecători, spăimântat. „Asta-i nebunie! Să nu-l lășăm!”

Riumin vedea dela locul său cum aleargă unul din domni spre Pampasof, cum îi vine apa până la genunchi și cum trage pe sinucigaș la țărmure. Apoi se apropie al doilea; în corând se născu între cei trei o ceartă. Cearta se sfârși astfel: străinii luară pe Pampasof la mijloc, îi vorbiră prietinos, cântând să-l convingă și-l răpiră cu dănșii.

Riumin mai auzi vorbele:

— „Eu nu primesc miilă...”

Pe la comandele de întregire ale armatei n'avam reprezentanți, cari să păzească interesele noastre naționale, răfuindu-se cu organele administrative și cu micile nelegiuiri ale oficerimei străine.

Oficerimea românească este în necontenită descroștere, cariera militară fiind tot mai slab îmbrățișată din partea tinerilor români. În acest fel, lășăm pradă uneltirilor dușmane reduta cea mai puternică care absoarbe an de an tot mai multă forță din neamul nostru.

Nu mai avem nici oficeri superiori ca odinioară, cari să mai pună câte-o vorbă bună pentru noi acolo, unde nu prea poate străbate glasul fiecărui muritor.

Este din seamă afară întristător, când un neam de trei milioane și jumătate, nu are în acest moment nici un singur general în activitate. (*)

INTERNE

Perspectivile rezolvirii crizei.

Ziarul „Neue Freie Presse” publică un articol în care se ocupă cu cele două direcțiuni deosebite, cari trebuiesc luate în considerare la rezolvirea crizei politice din Ungaria.

Prima soluțiune este a se căuta în chestia chemării rezerviștilor supletori. În mare parte partidul muncii naționale mai bucuros ar voi această soluțiune. Însă perspectivele reformei militare tot sunt încă nesigure. Cu toate acestea cont. Ștefan Tisza, cont. Iuliu Andrassy și bar. L. Láng de bună seamă vor pași cu energie în interesul acestei soluțiuni, care ar face posibilă rămânerea mai departe a contelui Khuen-Hédervary la cârma țării.

Personagiile politice competente sunt însă de părerea, că interesele politice pretind a se căuta o astfel de soluțiune, care să creeze ordine și în parlament. Trebuie deci să se caute o soluțiune, care să câștige și mulțumirea partidului justhst, fără ca faptul acesta să silască partidul kossuthist să întrebuinteze arma obstrucției.

Numirea unui cabinet al dreptului electoral, după cum și-l închipuiește partidul justhst, nu e probabilă, deoarece un astfel de cabinet ar trebui să se aștepte la o opoziție foarte mare, cu toate acestea, nu este exclus, că în privința dreptului electoral noul cabinet să găsească o soluțiune, care să câștige și mulțumirea partidului justhst, în așa măsură, ca să se învoiască să deponă armele obstrucției, fără ca prin aceasta să împingă însă în opoziție elementele conservative ale camerei.

Din acest cabinet ar trebui să facă parte astfel de bărbați, a căroră idee în privința dreptului electoral să nu fie întâmpinată cu neîncredere de către partidul justhst, și în cari și elementele conservative să aibă încredere.

Astfel de bărbați ar fi L. Lukács, baronul L. Láng, L. Návay, contele Ioan Zichy ori Alexandru Wekerle.

*

Contele T. Batthyány despre rezolvirea crizei. Contele T. Batthyány publică în numărul de ieri al ziarului „Zeit” un articol despre criza din Ungaria și spune, că reînnoșterea sistemului Khuen, prin numirea oricărui, ar pricinui încercături tot mai mari. Prin schimbarea persoanelor nu se pot obține rezultate, deoarece situația actuală, numai printr-o schimbare temeinică a sistemului se poate asana.

E incontestabil, că reforma militară nu poate fi votată în forma de proiect. Urmază deci a fi prezentat *provisoriu*, însă și acesta numai în acel caz va putea să fie votat, dacă totodată ni se va garanta introducerea unui drept electoral modern, liberal și democratic. Nu se mai poate tolera, că sistemul electoral unguresc să fie o rușine a curentelor moderne și, că Ungaria cunoscută pentru liberalismul ei, să rămână în mod rușinos în urma statelor mari ale lumii, chise și în urma — Austriei.

După părerea mea rezolvirea crizei s'ar putea face prin asigurarea introducerii votului universal, egal și secret, iar de altă parte printr'un *provisoriu militar* pe un timp scurt, însă acesta să asigure *serviciul militar de doi ani*, firește, ținând seamă și de cele mai urgente trebuințe ale armatei.

O rivalitate latină

— Franța și Spania în Maroc —

Afară de Germania, pe care a trebuit să o despăgubească cu o parte a Congoului, Franța mai avea, în Maroc, o altă rivală: Spania. Prin tratatul din 4 noevre 1911 Franța a isbutit să îndepărteze imperiul german din Maroc și a creiat în aceeaș țară o nouă situațiune: protectoratul francez.

Rămânea ca Franța să se descurce cu Spania, care are și ea pretențiunile ei. *Cinci luni* au trecut de când guvernul francez continuă negociațiunile cu Spania cu privire la Maroc, și aceste negociațiuni n'au adus nici un rezultat pozitiv. Din potrivă: până acum ele n'au făcut decât să înăsprească antagonismul celor două țări latine în imperiul șerifin.

Să vedem ce urmărește Spania în Maroc. Regiunea de nord a acestei bogate țări africane se găsește vis-à-vis de Spania de sud, numai strămoștoarea Gibraltar le desparte. Era firesc, ca Spaniolii să cante și să găsească în Marocul de Nord o colonie. Evenimentele politice cari rezultă dintr'o situațiune geografică sunt inevitabile. În chipul acesta ne explicăm colonizările spaniole în această parte a Marocului: la Tetuan, Ceuta, Melilla și mai târziu la Larache și chiar la El-Ksar, orașul care se găsește deja în interiorul țării.

Pe de altă parte știm, că și Franța își are interesele ei mari, *vitale*, în Maroc. Această țeară formează firul cel mai important din lanțul de colonii franceze din Africa de nord: Tunis, Algeria, Maroc. Ea întregește acest imperiu colonial, fără ea acest complex de colonii n'are coeziune și n'are siguranță.

Ciocnirea intereselor Franței și Spaniei în această țară era prin urmare inevitabilă. Germania nu avea interese speciale în Maroc. Pentru ea chestiunea marocană era un pretext pentru a sta mereu în spatele Franței, a o amenința, a o turbura și a sfârși prin a-i răpi o colonie, Congoul, drept „compenzațiune” pentru desesizarea ei în Maroc.

Cu Spania socoteala nu este așa de simplă.

Întâi: fiindcă Franța nu poate admite și față de Spania principiul „compenzațiune” aplicat prin tratatul dela 4 noevrie anul trecut. Na. Germania este un imperiu puternic, este rivala temută a Franței în Europa. Împăcarea ei în colonii însemna *pacificarea Europei*, supărarea ei ar fi putut însemna *războiul*. Dacă Franța a făcut un sacrificiu în interesul păcii cedând Germaniei o mare parte a Congoului, ea nu poate face un al doilea sacrificiu de acest fel, căci el n'ar avea rost și prin ei Marocul ar fi prea scump plătit.

În al doilea rând înțelegerea cu Spania nu este așa de simplă cum a fost aceea cu Germania, fiindcă este nevoie, în Maroc, de o *delimitare* exactă a sferelor de influență franceză și spaniolă, de o rectificare de frontiere care este foarte greu de făcut. Dificultatea principală în actualul diferend franco-spaniol este tocmai fixarea liniei care să despartă zona franceză de cea spaniolă.

Este drept că, prin tratatul secret dela 1904 dintre cele două țări latine — opera lui Delcassé — se stabilise frontiera franco-spaniolă în Maroc. Dar acum republica fran-

ceză nu mai vrea să recunoască stipulațiunile acestui tratat, deoarece el se făcuse fără să se țină socoteală de Germania, iar de atunci situațiunea s'a schimbat mult, căci Franța a fost nevoită să dea compensațiuni Germaniei.

Când s'au deschis tratativele dintre Franța și Spania, în noembrie anul trecut, chiar guvernul din Madrid a fost nevoit să recunoască justetea punctului de vedere francez, care nu admitea împărțirea făcută prin tratatul urcat dela 1904 și cerea Spaniei să cedeze Franței o parte din zona ei de influență stabilită prin acest tratat secret.

Dar acest principiu n'a fost admis de Spania decât în principiu. De fapt guvernul spaniol a ocupat prin trupele sale toate localitățile marocane din zona de influență stabilită la 1904. Mai mult chiar: autoritățile spaniole din Maroc fac acte de suveranitate în toate aceste localități (ca Larache, El-ksar, etc.) și împing frontiera stăpânirii spaniole tot mai mult spre sud!.

Guvernul din Madrid nu numai că n'a acordat Franței compensațiuni pentru pierderile suferite prin tratatul cu Germania dela 4 noembrie 1911, dar a trecut chiar și de marginea stipulațiunilor tratatului Delcassé din 1904. Atitudinea sa dovedește tot mai mult o pornire ostilă intereselor franceze în Maroc. Tonului conciliant al guvernului din Paris guvernul Canalejas i-a răspuns prin noi acte de autoritate în Marocul francez și prin o serie de acte inamicale. În urma acestei atitudini G. Geofray, reprezentantul Franței la Madrid, s'a întors, la 21 ianuarie a acestui an, la Paris spre a lua noi instrucțiuni dela guvernul său.

Noul guvern Poincaré a continuat negocierile pe același temelie de amicitie pe care le-a început d-nii Caillaux și de Sèlves. Negociațiunile au fost reluate la 12 februarie și continuă și astăzi la Madrid, dar fără să fi adus rezultatul dorit. Zădărnica a fost intervenirea amicală a reprezentantului Angliei la Madrid, sir Maurice de Bunsen. Primul-ministru Canalejas și ministrul de externe Sarcia Prieto nu vor să cedeze.

Această rezistență a Spaniei nu este așa de neexplicabilă cum s'ar părea la primul moment. Am mai spus că la spatele Spaniei stă Germania. Franța și Spania s'ar înțelege de minune dacă Germania n'ar împinge pe spanioli la pretențiuni tot mai mari, menținându-și în acest chip un câmp larg de manevrare contra Franței în Maroc.

Rivalitatea latină în Maroc nu este deci pur latină. Este tot rivalitatea dintre latini și germani. Interesul momentan al Spaniei e de a face acum jocul Germaniei; când acest interes va dispărea atunci armonia dintre Franța și Spania se va restabili și cele două națiuni latine vor stăpâni împreună frumoasa și bogata țară africană care este Marocul.

București, 1/14 martie.

Mircea R. Știrianu.

EXTERNE

Finlanda. Redeschiderea dietei. Se știe că Finlanda constituie un teritoriu autonom față de imperiul rus. Până nu de mult această autonomie era foarte largă. Țarul neavând alt rol decât cel al Finlandei. Grație acestei autonomii largi s'au putut refugia aici primii membri ai Dumei în frunte cu Morumuzef care a protestat prin celebrul manifest de Wiborg împotriva dizolvării arbitrare a primei Dume.

Guvernele rusești în ultimii ani au început o acțiune sistematică pentru desființarea acestei autonomii. Din cauza unui conflict provocat în această acțiune de suprimare a libertăților fineze, între camera fineză și guvern, adunarea națională a Finlandei a fost suspendată.

Acuma reintrând în sesiune membrii dietei au subliniat din nou aprobarea lor față de politica națională fineză re alegând pe Svinhufvud ca președinte. Acesta luând în posesie fotoliul prezidențial a pronunțat următoarea vorbire. „Multe lucruri s'au petrecut de când ne-am separat, multe lucruri de natură a neliniștiți spiritul nostru.

„Noi am văzut libertatea și drepturile cetățenești suprimate. Dezvoltarea noastră socială a fost îngreunată, legi și decrete violând drepturile noastre legislative. Și mai mult ca ori-când sunt astăzi planuri puse în lucrare pentru a diviza poporul nostru. Ceeace urmăresc aceste măsuri nu este greu de ghicit. Dar este de datoria poporului finlandez de a nu se supune la distrugerea autonomiei sale politice. Autonomia noastră și poporul nostru formează un tot și noi nu avem dreptul să trăim ca naționalitate, avem dreptul de a ne dezvolta și de a ne întări sub protecțiunea legilor noastre. Paza acestui drept aparține ori-cărui cetățean, dar mai ales aparține dietei Finlandeze”.

Una din chestiunile mari ale actualității este aceea a pilotajului. Serviciul de pilotaj fiind asimilat navigației ruse, piloții finezi și-au dat demisia, ceea ce face cu totul deficiență navigarea în aceste ape sămănate de stânci.

Greva minerilor de cărbuni din Anglia. Din Londra vin știri foarte neliniștitoare cu privire la sfârșirea grevei minerilor de cărbuni.

Conferințele ținute în secret au început să neliniștească publicul și s'a răspândit părerea că la o înțelegere pentru întreagă țara nu-se va putea ajunge. Din ce în ce încep să se ridice glasuri cari pretind ca guvernul să înceapă o acțiune legislativă cel puțin în Wales-ul de sud; pe teritoriile în cari corporațiunile minerilor au primit principiul plății minimale să fie asigurată liniștea, iar în celelalte părți ale țării să fie lăsată liberă greva. Dar față cu aceste pretențiuni, din public, se aude că nu-se va putea ajunge la o înțelegere nici în Anglia, nici în Wales, nici în Scoția și corporațiunile minerilor, la cari numai cu o foarte mică majoritate s'a primit principiul plăților minimale, cer garanție dela guvern, contra abuzurilor cari eventual s'ar face cu acest principiu. După știrile cari se strecoară din conferințe, situația este fără nici o speranță.

Scandalul Intendenței ruse. În Rusia s'a început judecarea procesului intentat împotriva funcționarilor dela serviciul intendenței acozați, ca în schimbul unor sume de bani au tradat interesele statului, cumpărând pentru sume mari mărfuri de calitate cu totul inferioară dela diferite case de furnitură.

Acuzații sunt în număr de 8, între care patru coloneli, doi locotenenți-coloneli, un civil și o damă numită, madam Sapienz, văduva unui funcționar dela curte.

Acuza privește târgușelii făcute între anii 1905—1910. Casele doritoare de a li-se aproba ofertele dădeau sume colosale ca bacșiș funcționarilor însărcinați cu dirigearea licitațiilor și astfel acaparau târgul vânzând cu prețuri exorbitante. În 25 de ani casa Tiel declară, că a cheitnit 50 de milioane pentru bacșișuri.

Un martor declară, că a dat numai o singură dată 37 de mii de cor. colonelului Dutof și alte 35 mii cor. lui Kislineki pentru un contract de furnituri.

Acesta din urmă declară în apărarea sa că din ziua în care a intrat la intendență, nu a trecut o singură zi, în care să nu fie asaltat de diferiți furnisori, care aveau obiceiul de a lăsa pe masă plicuri închise conținând dela 200 la 500 fr. „pentru a consolida bunele relații”. Il urmăreau pretutindeni invitându-l fără de încetare la masă până a fi amenințat a-și ruina sănătatea. Șeful casei Tiel a mărturisit, că notele sale pentru masă costau până la 1000 de fr. și că mulți dintre șefii serviciului de intendență se făceau întovărășiți de prieteni, cărora trebuia să le avanseze anumite sume de bani spre a nu se compromite adjudicarea viitoare.

Acest scandal provoacă o imensă senzație.

Scrisoare din Viena

În zilele trecute ședeam pe o bancă într'unul dintre cele mai minunate parcuri ale Vienei. Era o zi frumoasă cum e copilăria. Mă gândeam la multe, dar știu că nu la dimisia strigoiului Khuen, nici la șolomonariile răsvrătitului șahist din Schei.

În jurul meu o ceată de băieți se răsfața în razele soarelui. Vorbeau politicos și-și arătau unul altuia jucăriile. Unii erau palizi, iar alții în ochi și obrăjori cu primăvara sănătății. Dar unde era sburdălnicia și neastâmpărul ce l'am lăsat în urma mea, în satul unde am copilărit, unde l'au uitat ei? În zadar îl căutam în firle aceste liniștite, deprinse cu ordinea. Și vai! cum mi-aș schimba anii mulți cu copilăria lor, dacă ar fi cu putință. Astăzi ei poartă prin parcuri jucării, baloane „Zepelin” cu cari se joacă și nimicurile lor le par mai însemnate de cât toate câte sunt pe lume. Dar mâne, în vremea ce va veni ce va fi de ei? Vor fi ei mai fericiți ca mine? Cine ar putea-o spune? Da... mâne, acel nepătruns și îndepărtat „mâne”. Și nu știu cum îmi vine în minte strania năvelă a lui Leonida Andreev „Râsul roșu”. Li văd pe băieții în acel enigmatic „mâne” îi văd niște suflete sbuciumate, cari își caută un rost în viață, niște oameni ofiliți în privire cu toamna desnădejdiei. Dar să tăcem, că profeciile veacului nostru mint.

Viena e cuibul cel mai frumos și mai ideal al studențimii românești din țările subjugate. Copiii plini de idealism ai Bucovinei și furtunoșii fi din neam de iobag ai mândrului Ardeal se întâlnesc în această metropolă a culturii.

Și prin câte amaruri nu trec acești tineri vizionari, cari visează o soartă mai bună neamului lor obidit, cari tremură de revoltă, când rătăcesc pe la pragul lor vești din țara „celor osândiți și plângă și să tacă”. Și când nu mai pot suferi revolta, ei și-o arată, așa cum frumos au știut s'o arete în fața îngâmfatului Apponyi, cărăușul de minciuni în largul Europei și peste ocean. Și sunt unii săraci, cum sărac e neamul, care i-a născut, dar colonia română din Viena știe ce înseamnă a nu avea ce-ți trebuie. Știe, căci vrea să știe. Numai laudă i-se poate aduce, dar faptele bune se laudă de sine și îndrănesc să spun, că nicăirea nu se interesează inteligența de studențime, cum se interesează la Viena. Cei cari studiază aici își vor aduce cu drag aminte de bunii oameni, cari nu i-au pierdut din ochi. Știm raporturile regretabile dintre studențime și dintre românii din Pesta și Cluj. Și mi-e drag să semnalez, că la noi e altcum.

Sâmbăta seara va fi ultima „seară de popice”. Vor veni toți acei cari au luat partela aceste frumoase distracții. Tenorul Ionel Rădulescu ne va delecta cu farmecul dureros al cântecului său.

Iar luni seara vom serba și noi pacea încheiată la Arad, pacea atât de trebuincioasă celor ce se gâtesc de războiul mare și înlăturabil. Va vorbi d. dr. Mihai Popovici pentru d. Constantin Stere.

„Să nu vluzi scump, dar să târguștii ieftin”. Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuiesc dar mobile frumoase, ieftine și bune

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare la rate fără ridicare de preț.

Va mai vorbi apoi tânărul scriitor bucovinean I. Grămadă. Convenirea va fi la „Hotel Riedhof” la opt seara.

(a.—r.)

Răspuns lui „Budapesti Hirlap”

Ziarul imperialist „Budapesti Hirlap” în nr. 60 din 10 martie încearcă să cimenteze convingerea, că teologii români din Oradea-mare au meritat, ba înșiși au provocat la îndemnul lui „Taica Mitru” eliminarea justă, din care presa română face casus belli.

Se căznește biata hărăc șovină să dovedească și prin statistică afirmările sale, în ce e originală, dar partea cea mai mare a dovezilor sunt plagiate din „Pesti Hirlap” care a insultat mai de mult preoțimea română. Aceste două ziare — nobile par fratrum — când e vorba despre ponegrirea micilor agitatori se înțeleg prea bine. Fără îndoială sunt ambele bine informate, au materialul de lipsă și pentru cele mai senzaționale articole.

E regretabil însă că informațiile — după spusele lor — le primesc dela cele mai competente foruri, doar chiar dela superioritatea seminarială sub firma căreia se ascunde prefectul în studii dr. Arnold Pataky de Puion. D-rul Pataky a redactat și manifestul superiorilor trimis spre publicare foilor ungurești în care îi scoate vinovați chiar și cu imoralitate, trădare de patrie, cu câte și câte pe teologii români, iar superiorității i-se revindică gloria de a fi scăpat seminarul de acești lupi în piele de oaie.

De atunci a trecut aproape o lună și au inventat și cele mai scârboase minciuni divulgate prin foile amintite. Față de impertinență consecventă, care ajunge culmea în nr. 60 a ziarului „Budapesti Hirlap” nu mai putem rămâne nepăsători, ci datorii suntem să arătăm mai în detaliu toate scorniturile patakiane et consortes, fie acele așezate ori și unde.

Vom da dovezile din „Budapesti Hirlap”, adăugând la fleștecarea observările noastre.

I. „Teologii aceștia au făcut din seminar lăcaș păcatului și fărădelegilor. Câte dumineci și sărbători atâtea scandale. Ba unul totdeauna a fost târât de ortacii săi beat acasă în seminar dealungul orașului. Altul nu s'a îndestulit cu această nobilă distracție și noaptea cu un tovarăș din grădina seminarului trece zidul de piatră...”

Întrebăm cu toată scârba, cine a fost ticălosul acela?! Spuneți-i numele să-l știm. Și nu aruncați păcatele altora asupra teologilor români, pentru că un nefericit a săvârșit blăstămății într-o clipă nesocotită. Acela — d. Pataky îl știe prea bine — nici nume de român n'are și pentru aceea a scăpat de eliminare sub motive, că nimic nu se poate adevări, precum de fapt cu martori oculari nici nu s'a putut.

„Un teolog a sedus soția portășului seminarial și pentru aceea a fost eliminat. Superioritatea bisericească română l-a așezat de nou în seminar, rugând superioritatea seminarială să „nu primejduiască fericirea eternă a meluselului rățâcit”.

Tonul frivol, de cel mai mișelesc atentat în contra preoților români. *Minciuna scârboasă* atentează chiar cinstea preoțească a Preavenoratului ordinariat de Oradea-mare. Și așteptăm improcuarea criminalului articol a ziarului jidan, care cu altă ocaziune afirmă despre II. Sa episcopul Radu, că nu se jenează să se îmbete dimpreună cu teologii săi, cari nu consideră de păcat, ce redăm textual „A fajtalanság nem bűn”. Cerem aceasta dela Preavenoratul ordinariat, cu atât mai vărtos, că procurorul regesc cu aceste murdării nu-și bate capul.

Imoralitatea teologilor români e invenție

șovină scornită de oameni fără simț de răspundere. De e informatorul lui „Budapesti Hirlap” preot latin, să săvârșește duplicitate imorală.

Cum se pot tolera astfel de oameni în slujbe bisericești?! Numai alaltăieri pe teologii români îi clasifica astfel: „In omnibus laude dignas”. „Unus optimorum discipulorum semenarii”. Și cel mai mare păcat era indicat cu „inclinans ad nationalismum”. Și astăzi îi acuză cu imoralitate?!

II. „Firește de studiat flăcăii nopților senine n'au avut nici o voce.”

Se poate domnilor sau domnule informator. Inșă cști preot și credem vei ști documenta cele susținute și până atunci vom da o mică statistică.

Au fost în seminarul latin din Oradea-mare 21 latini și 16 români. Studiau în bienii. În bieniul superior au fost 8 unguri și 8 români.

Studenti eminenti: latini nici unul, dintre români 2.

Studenti buni: latini 5, români 5.

Studenti suficienți: latini 3, români 1.

În bieniul inferior 21 ascultători: 8 români și 13 unguri. Din studiile latine, români afar' de unul bun, toți eminenti. Dintre latini 3 eminenti, 5 buni și 5 suficienți. Din studiile în limba maghiară predate de d. Pataky, români 4 eminenti, 2 buni și 2 suficienți. Dintre latini 6 eminenti, 4 buni și 3 suficienți.

Raportul acesta e permanent; pururea teologii români au fost primi în studii. Și acum vă întrebăm domnilor, cari ați primit informații din locurile cele mai competente, cum stăm cu concluzia sau premisa statorită de Dv. „Firește de studiat flăcăii nopților senine n'au avut nici o voce.”

*

III. „Cel mai îngrozitor lucru e în toată afacerea, că pacinicii maghiari rabdă mereu călcarea sentimentelor lor cele mai nobile și provocările perfide” din partea unei minorități disparente chiar în dieceza Orăzii-mari. „Brutalitatea românilor din dieceza Orăzii-mare o dovedește și statistica. În dieceza gr. cat. română după șematism sunt 39.844 de credincioși, firește toți români (și cei din Makó). După recenziunea poporală 25.768 unguri și 16.942 valahi dintre acești ultimi numai 4036 nu știu ungurește. Adecă chiar în dieceza Orăzii-mare e minoritate disparentă. Și terorizările acestei minorități le suferim.”

Adecă eliminarea teologilor dela Oradea-mare a fost o simplă terorizare din partea — românilor! Judece cetitorul cu ce oameni avem de a face... Pe autorul articolului menționat îl provocăm să ne răspundă sincer, că văzut-a cândva șematismul diecezei de Oradea-mare?! Și iar să știe vre-o boabă latină, că lătinește e redactat, numai tiparul e român. De ce, atunci să spuie datele adevărate și să nu mințescă așa prost de altă dată. Numărul credincioșilor români ajunge cifra d. 120.000 și abia 4—5 sunt ruteni și români cari au uitat limba lor maternă.

Rabulistica plină de calomnii a lui „Budapesti Hirlap” așa documentează eliminarea teologilor români. În schimb rețace sau nu știe nici azi purtarea scandaloasă a episcopului titular Lányi, care nu de mult a fost desvilită în ziarul „Românul”. Un episcop care zice că va elimina pe acei teologi români din seminar, dacă vor vorbi limba română și în miez de noapte îi alungă cu „marsch” pe străzile orașului. Ținuta lui numai în ochii șoviniștilor din Pesta și de pe pustă poate fi deamnă și patriotică.

Nu păcatele morale și trădarea de patrie au fost cauza eliminării, ci motivele adevărate se-a descoperit dr.-ul Stan într'un interview

acordat unui ziarist dela „Nagyvárad”. „Ce privește eliminarea e sigur, că evenimente ultime va să zic că vorbesc românește sunt pretexte cu care voiese superiorii să îndeplinească planul de a scăpa de teologii români. Episcopul cont. Széchenyi voiește să introducă sistem nou în seminar, sistemul cu cellule, ce e împreună cu edificări scumpe și 'n general scumpește și întreținerea teologilor. Au trebuit deci căutat orice pretext ca să-i poată elimina.” Deci au adus „legea” să nu vorbească românește, și când l-au prins pe primul că vorbește, i-au dat drumul din seminar. Pe ceilalți i-au eliminat sub motiv că sunt de aceeaș părere cu cel din-tăiu eliminat. Despre imoralitate nici n'a fost vorbă în toiu eliminării, ci după aceea au inventat-o când au văzut că motivele patriotice nu-s destule.

Unul dintre cei 16.

Descoperirea polului Sud

Una din cele mai însemnate descoperiri a avut loc zilele acestea. Se știe că cei doi poli ai planetei erau până acuma necunoscuți omenirii a cărei îndrăzneală și sete de a ști le da necontenit asalturi. Începând cu secolul al 19-lea mai ales, expediție după expediție s'a îndreptat împotriva acestui punct necunoscut lăsându-și mulți oasele în pustii imens și tăcut al ghețurilor polare.

Iată că acuma a fost dat unui fiu al Norvegiei, tocmai o țară din cele mai depărtate de acest pol, să pue piciorul spre acest punct, desvilită taina care a ispitit până acuma atâtea voințe și atâtea îndrăsneli gata de jertfa.

Polul sud e descoperit.

Amundsen șeful expediției este un bărbat încercat, cunoscut prin rezultatele anterioare ale expedițiilor sale la Polul Nord. Lui i-se datorează lucrări interesante asupra polului magnetic al planetei și nimeni nu se poate îndoii de veracitatea spuselor sale.

Rezultatele acestei expedițiuni sunt mari atât din punct de vedere geografic cât și meteorologic și geologic.

Între altele el va arăta și modul constituirii diferitelor curente reci care circulă în jurul polului și din care se desprind ramuri puternice care scalde partea sudică a tuturor continentelor australe.

Multe probleme asupra circulației apei și a vântului în emisfera australă se vor rezolvi în urma acestei expedițiuni.

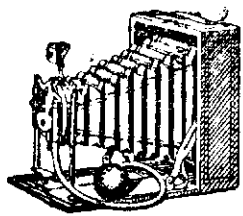
Iată povestea telegrafică a expedițiunii așa cum însuș Amundsen a făcut-o ziarului englez „Daily Chronicle” față de care s'a angajat pentru suma de 50.000 coroane, ca să-i dea publicarea povestirii.

În 10 februarie (29 ianuarie) 1911 a început mersul înainte al expedițiunii. Exploratorii așezară importante depozite de provizii. La jumătatea lui aprilie când începe sezonul rău în emisfera australă, Amundsen și tovarășii săi s'au pus să ierneze. Odihna lor a durat până în 20 octombrie. La această dată 5 exploratori au pornit în drumul lor spre sud, ducând cu ei patru sănii trase de 52 de câni. Aveau provizii pentru patru săptămâni. Dela al 85-lea grad de latitudine au început să urce faimoasa barieră a lui Ross, formată din munți ale căror vârfuri ating unele înălțimi de 4500 metri.

Pe măsură ce ei înaintau, exploratorii lăseau în urmă depozite de provizii. La 26 noiembrie au avut de suferit o foarte violentă furtună de zăpadă. Totuș în general au avut noroc de un timp destul de frumos.

Iată raportul telegrafic, așa cum s'a comunicat ziarului „Daily Chronicle”:

Am atins 88° 39 minute în 9 decembrie; 88° și 56 minute la 10 decembrie; 89° și 15 minute în 11 decembrie; 89° și 35 minute în 13 decembrie. Până acolo calculele și observațiile concordau perfect și conclueam că vom fi la pol în 14 de-

Cumpărare ocazională de puști de vânat!

Lancaster, cu cheie 16 fl., Grener-lacăt englezesc, cocoș automat 22 fl., Puști americane, țevă cu aruncarea patroanelor folosite 12 fl., Hemmerles, 2 țevi, modernă 35 fl., *Drilling*-, *Browning* de 16 calib., Krupp eșector, cu țevi de oțel, etc. precum și garnituri complete Hamerles-Drilling, Springer și Kierner, *revolvere*, *pistoale* se află în preț ieftin la

Prăvălia de puști de vânat: **RADO**, Budapest, IV. T., Egyetem-tér 5.

Articole de sport, binocle, Zeiss-, Görz- aparate fotografice. Face schimb de diferite părți de puști și aparate de fotografiat.

ceravrie. După amiaza acestei zile a fost superbă, cu un ușor vânt de sud-est și o temperatură de 23° centigrade sub zero. Ziua a trecut fără vreun incident remarcabil și la trei ore facem pauză.

După calculele noastre atinsesem scopul nostru. Ne intrunim cu toții în jurul colorilor naționale, un măreț drapel de mătase. L-am plantat pe pământ și dăm vastului platou numele de Regele Haakon al VII-lea. Platoul reginei Haakon VII este o vastă câmpie care se întinde cât prinde ochiul în toate direcțiunile. În timpul nopții explorăm împrejurimile într-o rază de 18 kilometri. A doua zi pe un timp splendid procedăm la o serie de observațiuni dela 6 ore dimineața până la 7 ore seara. Ele dau 80° și 55 de minute. Spre a observa locul cât mai precis al polului, facem încă nouă kilometri la sud spre punctul precis, unde se află polul (adecă la 90°).

La 16 decembrie noi punem cortul pe acest punct. Totul favorizează observațiile noastre. Avem un soare strălucit. Patru dintre noi fac observații, oră cu oră timp de 24 de ore. Rezultatul precis al acestor observații va fi obiectul unui examen de experți. Un singur lucru este lămurit. Noi am observat polul atât de aproape cât este în puterea omenească să o facă, prin ajutorul instrumentelor care le avem adică „sextantul” și orizontul oficial. Locul de așezare se întinde pe o suprafață de 8 kilometri.

În ziua de 17 totul este pus în ordine pe punctul polar. Noi fixăm pe sol un mic cort pe care-l adusesem și arborăm pe vârful lui drapelul norvegian și fanionul vasului Fram.

Casa norvegiană dela polul sud este botezată cu numele Polhain.

Distanța dintre tabăra noastră de iarnă și pol este de 1400 de km. Astfel dar am făcut-o mijlocie de 25 km. pe zi. În aceeași zi ne-am reîntors spre cartierele noastre de iarnă. Timpul cu deosebire de favorabil, astfel reîntoarcerea este cu mult mai ușoară decât înaintarea spre pol. Am reîntors în tabăra noastră de iarnă pe care o botezasem „Tranheim” în 25 ianuarie 1912. Aducem înapoi cu noi două sanii și 11 câini, toți membrii expediției sunt în bună situație.

Rezultatele principale ale acestei expediții sunt, în afară de faptul atingerii polului, fixarea întinderii și a felului barierii lui Ross; descoperirea legăturii probabile între țara South-Victoria și țara regelui Eduard și prelungirea și munții înalți care se prelungesc din aceste pământuri spre sud-est. Acești munți au fost observați la 88 latitudine sudică. Lungimea totală a noilor munți descoperiți de 850 este de kilometri și noi le-am dat numele de „Lanțul Reginei Maud”.

O interesantă colecție geologică a fost adusă dela pol.

Anunțarea izbânzii îndrăznețului căpitan Amundsen și a tovarășilor săi a provocat o bucurie de nedescris în Norvegia. Capitala Kristiania și alte o mulțime de orașe au iluminat. La Storthing, camera norvegiană, președintele înainte de a deschide ședința a exprimat în chip călduros bucuria și mândria încercată de națiune aflând că unul din fiii ei a plantat stindardul la polul-sud. Mulțumiri au fost trimise îndată lui Amundsen de către rege, regină, storthing, guvern, universitate, societatea geografică și diferite societăți științifice.

O absurditate propagată prin contagiune mintală încetează îndată de a fi o absurditate.

Plăcerea este efemeră, dorința durabilă. Pentru acea nămenii sunt mai ușor purtați de dorință decât de plăcere.

Gustave de Bon.

Cronica feminină

Cultura.

Adeseori am auzit, ba pot zice am luat și eu parte la discuții foarte vii asupra cuvântului: cultură.

Se discută de multe ori despre cultura femeii. Cum trebuie să fie o femeie cultă? Care e femeie cultă?

Cultura în general, e o purtare corectă, și când zic aceasta înțeleg morala, bunăcuviința, bunătate, dragălașie; o judecată calmă și manieri distinse, dar până se ajungă o femeie la toate aceste îi trebuie, educație instrucție, și exemple. Educația cultivă sentimentele, așa zisă cultura inimii, fără de care nu ajung nimic formele reci de poleială; educația e chemată a dezvolta sentimentele morale din care răsar poftele și voința cari formează firea caracterul unui individ. Deci prin educația sentimentelor să pune baza caracterului — care e cel mai principal factor al culturii. Instrucția înmulțește cunoștințele, ea formează gândirea, judecata.

Pentru a ajunge un rezultat perfect în cultivarea unui individ trebuie să ne silim, că educația lui cu instrucția să meargă să înăbteze mână în mână.

Când educăm, trebuie să avem totdeauna ținta a crește om, iar nu păpușă; om, care judecă drept, laminat cu așa zisa minte sănătoasă, și năbunțele lui sunt spre adevăr și frumos, spre morală și bună cuviință.

Instrucția, sau să zicem bogăția cunoștințelor din diferite ramuri ale științei, fără un caracter frumos, fără o purtare morală distinșă, nu îndreptățește pe nime a se numi cult. Cultura cea mai perfectă se bazează pe morală. Un individ, care nu ține cont de regulile morale, cari sunt și albanei cuviințe, acela numai cult nu se poate numi, nici când va și o mulțime de maxime filosofice, nu — îi poți zice învățat, dar nu cult.

În educație, instrucție și peste tot la cultivarea și perfecționarea unui individ e de mare însemnătate exemplul. Ce exemplu vede ființa pe care o educăm? Ce exemplu vede în familie, școală, și societate?

La formarea caracterului unei fetițe un rol principal are și societatea.

Sufletul încă fraged cu o figură de ceară, se poate îndrepta cu totul în direcție opusă de cum a fost ea educată și instruită în familie și școală.

Văzând o fetiță tină în societate exemple rele, ea foarte ușor poate fi dusă în rătăcire, crezând, că așa e bine. Ea cu mîntea ei încă tot atât de fragedă ca și sufletul, nu va ști deosebi calea cea adevărată, și va prinde simpatia mai de grabă de o femeie cochetă și ușuratică, pentru că, fie zis fără supărare, elogiile societății, mai totdeauna la astfel de ființe seduc, și cei mai mulți tineri în jurul acestor creaturi se învârtesc, astfel dar nu e mirare, dacă ființe neorientate se silesc să imiteze pe cele sărbătorite, crezând, că așa trebuie să se poarte, dacă voeste să fie iubită, binevăzută, sărbătorită de toți; va gândi, că așa trebuie să se poarte femeile culte.

Din cele spuse până aci putem dar vedea că spre a ajunge la ținta dorită în educație și cultivarea femeilor române, și spre a pregăti să fie folositoare familiei, societății și neamului, trebuie din bună vreme să le sădăm în inimă simțul moral, iar prin instruire, prin înmulțirea cunoștințelor să știe aprecia adevărul și calea adevărată în societate și în toate faptele ei — iar ca să le ferim de exemple rele trebuie să curățim societatea de elementele cu purtare jignitor de liberă toleranță.

Este un păcat strigător la cer a lăsa necombătută purtarea unelor femei din societate, a căror bărbați servesc numai de mantauă, numai de umbră, în dosul căreia soția lui lăstăiește în moduri cel mai revoltător.

Revoltător pentru tot omul cu sentimente mai alese pentru-că zilnic vedem așa ceva, și zilnic ne putem convinge, că mai totdeauna astfel de femei se vâd în fruntea societății și la toate ocaziuni

nile își arogă dreptul la locurile de frunte, — de unde apoi se începe meseria atât din ochi și gesturi precum și din manevrele de pe sub masă — și domni rād, se amuziază, și flirtul și cutezanța compromițator de liberă o numesc spirit — până când la drept vorbind tocmai domni ar fi chemați în prima linie să desprețuiască și să evite astfel de gesturi necuviințioase, și fie siguri, că ființele ușuratică s'ar împuțina și cu încetul ar dispărea din societate.

Priviți iubite cetitoare în jurul d-voastră cu luare aminte și începeți toate și în tot locul a stima și prețui mai pe sus de toate morala — ca cea mai perfectă și durabilă temelie a culturii și a fericirii unui popor.

Ombra.

Atentatul împotriva regelui Italiei

Telegraful a adus știrea unui act neobișnuit de criminal. Un nebun a ridicat arma împotriva regelui Italiei. Acest act nu poate să ivorească de cât dintr'o minte dezechilibrată.

Nuamăi un nebun s'a putut gândi să ridice viața unui rege atât de bun, atât de popular, atât de iubit cum este Victor Emanuel al II-lea. Nu este ocazie în care regele Italiei să nu ia cu trupul și cu sufletul parte la durerea și la bucuriile poporului său.

Se știe când cu dezastrul dela Mesina cum angusta pereche a Italiei a alergat îndată la locul catastrofei ajutorând în rând cu toată lumea la mântuirea nenorociților. În toate împrejurările acest rege model s'a scoborât în mijlocul poporului său, s'a interesat de suferințele lui deschizând larg palatul tuturor nevoiașilor și nedreptăților, cheltuind din caseta sa particulară sume enorme pentru toate operele de binefacere.

Fi bina, și împotriva acestui rege, ureat pe tron, tot în urma unui dolu sânger, s'a găsit o mână criminală care să îndrepte un glonț. Este aceasta încă o dovadă că acela care a îndreptat arma, nu a fost împins decât de desechilibrul unei minți degenerate.

Din fericire nenorocirea nu a fost decât parțială. Regelui Italiei s'a dat încă o ocazie să se manifeste simpatia nemărginită de care se bucură dinastia italiană în sufletul poporului italian și la care ca popor latin care reprezintă aci și noi o fărîmă din sufletul acelei rase din care face parte și Italia nu putem de cât să ne alăturăm.

lata amănunte asupra atentatului așa cum rezultă din ultimele telegrame.

În dimineața de joi la 10 ore pe când regele și regina Italiei mergeau la Pantheon pentru a asista la serviciul funebru care se oficia pentru odihna sufletului regelui Umberto un individ a tras mai multe focuri de revolver asupra regelui. Nici regele și nici regina nu au fost atinși, dar comandantul Lang al escortei de onorari a fost rănit.

Atentatul a fost prius și dus la comisariatul siguranței unde s'a procedat la interogatoriul lui.

Atentatorul este un anarhist cu numele de Antonio Dalba, zidar, în vârstă de 21 ani, născut în Roma.

Acum trei zile ziarul „Mattino” din Neapole anunțase că a primit știri după cari mai mulți anarhiști plănuiesc un atentat împotriva unei înalte personalități.

Măsurile de siguranță în jurul perechei regale au fost atunci înăsprițe.

Pe când regele se ducea joi dimineața în trăsură dela Quirinal la Pantheon, se aflau pe stradă puțini trecători.

Deodată, atentatorul își făcu loc până în dreptul cortegiului regal și trase, dela o distanță relativ mică, trei focuri de revolver consecutive asupra regelui.

Mai mulți polițiști se aruncară asupra atea-

Rétay și Benedek

întreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 59. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare, amvoane, presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

tatorului și-l arestară, după o împotrivire disperată.

Cu mare greu numai poliția a putut să protejeze pe atentator împotriva mulțimei care se adunase între acestea.

Rănille maiorului Lang sunt de natură ușoară.

In oraș domnește mare senzație. Regele și regina nu s'au abătut din drum ci au asistat la liturghie, și după ce regele a condus pe regină în automobil la palat, a ținut să meargă la spital spre a vedea pe comandantul rănit.

Medicii au rugat pe rege să nu provoace emoție rănitului vorbindu-i; regele a trebuit să renunțe a-l vedea. Starea comandantului nu este prea gravă. Această știre a fost primită cu bucurie de rege.

Spre 10 ore dimineața un cortaj impozant s'a format pe piața Colona și apoi s'a dus la Quirinal să manifesteze.

Manifestanții al căror număr sporia mereu strigau: „Trăiască regele”, „Trăiască Italia și Savoia”, pe tot parcursul se deschideau ferestre; se mișcau batiște repetându-se strigătele mulțimei care sosia la Quirinal, unde a aclamat cu entuziasm pe rege și pe regină care s'au arătat pe balcon de trei ori, ultima dată cu copii.

Cu puțin înainte d. Giolitti venise să felicite pe rege în numele guvernului și d. Barrère ambasadorul Franței în numele corpului diplomatic.

Dela Quirinal mulțimea a mers la ministerul de războiu, unde a manifestat pentru armată aclamând pe cuirasieri, care au format garda regelui.

De aci au mers înaintea palatului reginei-mame, care a apărut la fereastră spre a-și arăta mulțumirea.

Ziarul „Giornale d'Italia” cerând informații dela mama criminalului, aceasta a arătat că fiul ei suferise altădată de meningită, că odată a făcut plângere împotriva lui pentru că o maltratase. In ultimul timp lucra ca meșter zidar. Mama spune că nu l-a văzut nici odată purtând arme asupra lui.

Poliția în 1910 propusese ca să fie pus sub supraveghere, ceea ce nu s'a făcut din cauza judecătorului de instrucție, care a fost împotriva.

Ziarul „Messagero” spune că criminalul Dalba nu face parte din vre-o societate politică înaintată.

„Tribuna” află că Dalba se exercitase timp de mai multe zile să tragă la țintă cu câțiva amici.

Pe ziua de ieri, vineri, Dalba a fost traserat în închisoarea dela Regina-coedi. El a declarat directorului închisoarei că se căește de fapta sa. Plânge într-una și nu vrea să primească nici un fel de hrană.

După atentat regele a acordat audiențe ca de obicei și a primit pe deputatul Danieli. Regele i-a făcut o descriere a atentatului, spunând că numai regina a văzut pe atentator, pe când el se uita de cealaltă parte. Dânsul a văzut cum a căzut calul unui brigadier de dragoni, apoi calul comandantului Lang, dimpreună cu călărețul.

Camera și senatul au fost teatral unor mari manifestatii de simpatie pentru suveranul Italiei. Deputații și senatorii au mers în corpore să felicite pe suveran că a scăpat sănătos.

Prima telegramă de știre a fost primită la curtea din Cetinje.

Toate statele și-au exprimat sentimentele de mulțumire pentru scăparea regelui Italiei, felicitându-l.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului Staatsbahnhof) din Viena.

Din camera austriacă

Reformele militare

Viena, 15 martie n.

Astăzi camera austriacă a ținut o ședință, în care s'a continuat debaterile reformei militare. Întâiul orator a fost deputatul Jervabek, care între altele a spus următoarele:

Să nu ne mirăm de faptul, că domniile de dincolo devin foarte încrezători, de oarece ei văd, că pretențiunile lor găsesc sprijin în statul de dincoace. Actualmente Ungaria a pornit o goană în contra ministrului comun de războiu. La noi firește nici un ziar nu și-a luat atâta osteneală, încât să ia apărarea ministrului de războiu. El este lăsat pradă ungarilor, pentru că ține cu îndârjire la comunitatea și unitatea armatei. Noi, austriacii, ar trebui să știm, că pretențiunile ungarilor nicicând nu servesc interesele noastre, ori ale întregii monarhii. Ar trebui deci, să manifestăm față de domniile de dincolo de Laita, o opoziție mai mare. (Aprobări vii la creștinii-sociali).

Sesardiei (croat): Ungarii se simțesc azi atât de puternici, încât ei voesc să răstoarne și dispozițiile pactului precum și drepturile majestaticce. Iar mai trist e, că și comandamentul militar face concesiuni ungarilor. Armata ar trebui să fie pregătită în contra ungarilor, iar dacă ministrul de războiu nu a pregătit încă un plan de intrare a armatei, apoi să-l pregătească, deoarece mâine va fi prea târziu. Ar fi în interesul monarhiei, ca în sfârșit ea să deie piept cu tirania ungurească în contra croaților, deoarece sub această tiranie suferă și simțământul dinastiei. Croații întotdeauna își vor apăra țara lor în contra ungarilor. (Aprobări la slavii de sud).

Sommer: Ungarii nu luptă pentru limba ungurească în armată, ci pentru deplină independență de stat în contra Austriei și a dinastiei... Din momentul, când a fost dată ungarilor puterea, situația de mare putere a monarhiei a devenit în fața lor obiect de batjocură, iar armata comună a devenit un obiect al tendințelor lor distrugătoare. In privința aceasta pactul dela 1867 nu a adus nici o schimbare... Oratorul este de părerea, că prin rezoluțiunea în privința chemării rezerviștilor ungarilor voiesc să câștige o posibilitate numai, pentru că denegarea votării contingentului de recruti să o folosească de un mijloc de estorcare, pentru a câștiga ceva din partea Coroanei și a parlamentului austriac, ce pe altă cale nu le-ar putea succede. Ungarii, prin largirea constituției lor voiesc să câștige drepturi pentru a putea distruge baza armatei. Va sosi ziua, când ungarul se vor convinge, că pentru însăși Ungaria e mai potrivită oricare altă politică, decât aceea, pe care Bismarck o numia odată politica „husărească” și „advocațială”.

Parlamentul austriac nu poate simpatiza cu lupta ungarilor și pentru motivul, pentru că aceasta se face pe spatele popoarelor din Austria. Din anumite motive, Austria prin mijloacele ei ar trebui să păsească în luptă, până când ungarul și pe mai departe și-ar constinți puterile pentru raționalizarea armatei, care dacă ar deveni națională, ar servi gentrilor ca un nou mijloc pentru apărarea tuturor naționalităților (aplauze). Mărturisesc, că mă pune în umire dibăcia extraordinară a politicianilor ungarul, de a sădri tot câte-o piatră din Coroana habsburgică, de a scoate tot câte un coin din stălpul comunității.

Rezoluțiunea, despre care se afirma, că n'ar avea nici o valoare, a pricinuit moartea primului-ministru ungar. Rezoluțiunea ar avea darul, să încurajeze o mobilizare politică generală iar din cântarea lui Kossuth („Kossuth-nóta”) să facă un marș unificator al Ungariei întregii...

Elupte și ungarul independența lor cum vor putea, însă la nici un caz nu se poate tolera, — ceea ce toți membrii parlamentului austriac au datoriat să o respingă, — ca ei să-și câștige aceasta independentă prin înclăzuimii...

Acum, când întreagă Europa privește la des-

baterile noastre în chestia reformelor militare, să strigăm din acest parlament al poporului, ca să se audă în întreagă monarhia: Trăiască armata! (Aprobări și aplauze generale).

Războiul italo-turc

Cooperare ruso-italiană.

Comentariile despre căderea neașteptată a lui Ciariikov, ministrul plenipotențiar al Rusiei la Constantinopol, dacă sunt adevărate, ele prezintă situația politică internațională într-o lumină nouă față de războiul italo-turc. După aceste comentarii guvernul rusesc e gata la orice, numai pentru ca să asigure cale liberă exportului de cereale al Rusiei prin strămoarea turcească, ba în scopul acesta el este aplicat să coopereze cu Italia în scopul ca să o constrângă pe Turcia să încheie pacea.

Căderea lui Ciariikov este a se căuta deci în faptul, că el lucra în contra unei cooperări ruso-italiene. In felul acesta deodată s'ar putea înțelege și scopul mișcărilor trupelor, precum și pregătirile navale ale Rusiei.

Țarul a ordonat mobilizarea corpului de armată din Kars (Caucaz), care imediat va pleca în vilaetul Urumia, din Persia, din vecinătatea Turciei. Se mai așteaptă mobilizarea și a altor corpuri rusești din Caucaz, iar ceea ce în Constantinopol produce o neliniște cu atât mai mare, este, că în același timp și flota rusă din marea Neagră face mari pregătiri.

Toate pregătirile acestea febrile produc impresia, că războiul african se va desvolta într-un război italo-ruso-turc.

La interpelările deputaților austrieci ministrul de externe cont. Berchtold a răspuns, că el nu are cunoștință despre o intențiune a italienilor de a ataca Salonichi.

Condițiunile Italiei.

Milano. — In privința răspunsului Italiei la intervenția puterilor, „Corriere della Sera” anunță, că Italia numai atunci va înceta ostilitățile în marea Roșie, marea Mediterană și marea Egeică, dacă Turcia își va retrage toate trupele din Africa de nord.

Italia e dispusă să acorde amnestie tuturor arabilor, cari au luat parte la luptă.

Chestiunea religioasă se va rezolvi după modelul adoptat de Austro-Ungaria cu ocaziunea ocupării Bosniei și Herțegovinei.

Italia e chiar dispusă să acorde Turciei despăgubiri materiale pentru domeniile tripolitane, textul decretului de anexare, însă, nu va fi schimbat în nici un caz.

Această notă a fost remisă azi dimineață tuturor ambasadorilor străini.

Inchiderea Dardanelelor.

Constantinopol. — Un comunicat oficial anunță astăzi seară că, cu începere de azi dimineață trecerea prin strămoarea Dardanelelor este legată de mari pericole. Vapoarele și vasele cu pânze vor putea trece prin Dardanele numai cu ajutorul unor piloți furnizați de guvernul turc și vasele cu pânze vor trebui remorcate. Se va interzice cu totul trecerea vapoarelor cari vor refaza să se conforme acestei deciziuni.

Ludovic Faimann
croitor englezesc.

Recomandă atelierul său renumit în croiala hainelor, pardesiilor și paltoanelor. — Bogat asortiment în stoffe streine și indigene.
Serviciu prompt. — Prețuri ieftine!

Croitorie englezească
Lugoj, edificiul-Bazar,

Constantinopol. — Ministrul de războiu a comunicat că, după dispozițiunile luate de comandantul Dardanelor, cu începere de azi și numai după răsăritul soarelui, vapoarele și corăbiile vor putea trece prin strâmtoarea Dardanelor și numai în condiția de a fi conduse de piloți turci, cari cunosc calea rezervată trecerei și corăbiile să fie remorcate; în alte condițiuni trecerea strâmtoarei e interzisă din cauza pericolului minelor.

O scrisoare a lui Edhem-pașa.

Constantinopol. — Un ziar englez anunță, că Edhem-pașa, comandantul trupelor turco-arabe dela Tobruk a trimis o scrisoare comandantului trupelor italiene de acolo, care cuprinde următoarele:

„Domnule general! În calitate de comandant al trupelor turco-arabe din Tobruk, am dreptul să mă adresez cu următoarele cuvinte:

Dacă vrei să-ți păstrezi nepătată onoarea militară, atunci părește forturile și pregătește-te de luptă în afară de porturi și pozițiunile întărite.

Soldatii mei abia așteaptă aceasta, deoarece sunt foarte chinuți a ataca mereu forturile. Eu nu mai vreau să-i expun la astfel de atacuri.

Noi te așteptăm domnule general, și am făcut toate pregătirile de primire.

Edhem-pașa”.

Declarațiile ministrului de războiu asupra mersului războiului.

Roma. — În cameră, ministrul de războiu, generalul Spingardi a amintit diferite lupte din Tripolitania, unde italienii au obținut un succes desăvârșit. Întreaga cameră, în picioare, a salutat cuvintele ministrului cu salve unanime de aplauze și strigăte de: Să trăiască armata!

Ministrul de războiu a făcut la senat aceleași declarații, cari au pricinuit și aci ovațiuni prelungite.

Un apel al musulmanilor din Germania.

Constantinopol. — Musulmanii stabiliți în Germania au adresat lumii islamiste un apel prin care se cere întreruperea oricăror relațiuni comerciale cu italienii.

In chestia teologilor din Cernăuți

Primum următoarele:

— O foaie românească în contra bisericii românești.

Număr de număr apar în gazeta bucovineană „Foaia Poporului” cele mai murdare atacuri la adresa celor mai de seamă bărbați din țara mândră a fagilor. Și fiind că reacțiunea în contra politicii dezastroase a așa numiților „democrați” s'a pornit chiar din sânul bisericii, era prea natural ca deserații să se îndrepte cu mai multă furie împotriva acesteia și a reprezentanților ei, a preoțimii. Coloanele numitei foi băjbăie în fiecare număr de cele mai revoltătoare injurii, calomnii și insinuări perfide la adresa preoțimii românești din Bucovina. N'au scăpat, firește, de noroiul pseudodemocraților nici educatorii preoților, profesorii români dela facultatea teologică din Cernăuți. Rând pe rând au fost împoșcați cu toții cu murdăria veninoasă din coloanele foi românești (!) ce se numește organ oficios al partidului „democrat”.

Culmea cutezanței o ajunge numita foaie în numărul din urmă, în care întreaga facultate teologică e prezentată românilor și insinuată străinilor și guvernului ca ceva putred și incapabil de a-și împlini chemarea, de a da neamului preoți vrednici, iar prelegerile profesorilor ei ridiculate de un scrib anonim.

Revoltați de felul cum un organ politic românesc înțelege să-și împlinească misiunea sa de educator al poporului, ne-am

adunat cu toții, studenții români și sârbi, ieri în 12 l. c. în cabinetul societății „Academia ortodoxă”, și după o scurtă desbatere am primit cu unanimitate următoarea

Moțiune:

Studenții români și sârbi dela facultatea teologică din Cernăuți, adânc indignați de calomniile apărute în n-rul 10 al gazetei „Foaia Poporului” din localitate la adresa facultății noastre, care este singurul focar de cultură românească mai înaltă în Bucovina, și în special în contra profesorilor ei, protestează cu toată energia împotriva acestui procedeu perfid de critică prin care se tinde la înjosirea bărbaților demni de recunoștința tuturor oamenilor de bine, pentru munca lor desinteresată, depusă în folosul bisericii și al neamului nostru.

Studenții români și sârbi dela facultatea teologică din Cernăuți.

Notița injurioasă din chestiune, intitulată „Sfânta noastră facultate de teologie”, cuprinde și următoarea frază: „Teologii români și sârbi din străinătate povestesc lucruri hazlii despre prelegerile ce le ascultă la facultate”.

Deoarece fraza aceasta ne vizează și pe noi, ne ținem de datorință să ridicăm următorul

Protest

Subscriși teologi ardeleni protestăm cu toată energia în contra încercării de a ne face și pe noi părtași la insultele aduse de „Foaia Poporului” facultății noastre teologice și profesorilor ei. Declaram tot odată că nici unul din mai jos subscriși nu am povestit vreodată „lucruri hazlii” despre facultatea noastră teologică și despre profesorii ei, având întotdeauna cel mai profund respect față de profesorii noștri și cea mai mare admirație față de munca lor prestată la predarea cursurilor. Că suntem stăini de astfel de injurii puse în gura noastră de „Foaia Poporului”, o dovedește faptul că de prezent urmărim cursurile facultății noastre în număr destul de frumos, dar o dovedește mai ales împrejurarea că partea cea mai mare a conducătorilor noștri bisericești din Transilvania și Ungaria au absolvat facultatea teologică din Cernăuți.

Infierăm deci după cuviință procedeu urmat de „Foaia Poporului”, de a lăsa ca orice scrib nechemat și inconștient să-și plaseze în coloanele sale murdăriile și batjocurile la adresa celui mai înalt institut de cultură românească din Bucovina. — la adresa facultății teologice.

Cernăuți, 13 martie 1912.

Gheorghe C. Birăescu, Andrei Blaga, Andrei Buzdug, Dimitrie Ciurcin, Gheorghe Enescu, Gheorghe Guiman, Aurelian I. Magier, Stefan Muntean, Terențiu Tripa.

Fiindcă în numita notiță sunt vizati și colegii sârbi din Serbia, Bosnia, Dalmația și Ungaria, precum și frații din regat, Vă rugăm să dați loc și următoarelor declarații ale lor:

O declarare.

În numărul 10 al gazetei „Foaia Poporului” s'a scris din partea unui oarecare „teolog democrat” o notiță, în care a atacat nu numai facultatea teologică din loc ci și pe profesorii ei. Și nici pe noi sârbi din străinătate nu ne-a lăsat în pace acel „teolog democrat”, ci a încercat a ne defăima, că noi „povestim lucruri hazlii despre prelegerile ce le ascultăm la facultate”. O astfel de defaimare tendențioasă o respingem cu cea mai mare energie și indignare. Noi toți sârbi de aici declaram, cumcă noi nu am povestit niciodată în nici un caz nimic rău despre prelegerile dela această facultate, ci suntem foarte mulțumiți cu ele și avem cea mai bună părere despre facultatea teologică de aici, cât și despre profesorii ei, ceea ce dovedim prin faptul, că venim din așa mari părtași atât din Austro-Ungaria, cât și din regatul Sârbiei, ca să studii aici. O mulțime dintre teologii noștri cei mai însemnați și corifeii ai bisericii noastre au studiat la această facultate teologică, și lor le-a rămas cea mai frumoasă amintire despre facultate și despre profesorii ei. Dacă prelegerile profesorilor dela facultatea teologică nu ar avea însemnătate, atunci desigur că n'ar veni

atâția auzitori din alte țări. Ear cât ne privește pe noi sârbi atunci trebuie să mărturisim că noi venim din an în an tot mai mulți la facultate, ceea ce înseamnă, că prelegerile au mare valoare. Valoarea lor rezultă și din alt fapt, deoarece manuscrisurile profesorilor sunt traduse de teologii sârbi, cari au studiat aici, în sârbește. Dacă deci facultatea mai nu ar avea valoare, atunci desigur n'am veni aici, și nici n'am îndemna pe alții, ca să vie. Repetăm deci încă odată, că noi am fost și suntem mulțumiți cu prelegerile profesorilor noștri, și n'am vorbit și nici n'avem cauză ca să vorbim rău despre prelegerile profesorilor noștri, cât și despre ei înșiși.

Cernăuți 12 martie 1912.

Dușan Konstantinović, Gjorgje Sretici, Dimitrie Gaković, Marko Mikičević, Simeon Stanković, Vasilije Kocović, Vojislav Janjici, Radivoj Josici, Damjan Stojšić, Nikola Haranović, Ljubomir Spirici, Petar Barbici, Nikola Gjorgjević, Atanasije Popović.

Teologii din Regat ai facultății cernăuțene au trimis la redacția „Foi Poporului” următoarea:

Rectificare.

Domnule Redactor.

Pe baza paragrafului cinstei și buneicuvinții omenestii, binevoiti a desminti categoric neadevarul ce se scrie despre noi in notița „sfânta noastră facultate de teologie” din nr. 10 al „Foi Poporului” de cătră un oarecare „teolog democrat”.

Mai întâi, noi nu suntem din „străinătate”, ci din „Țara românească” și ea poate fi „străinătate” numai pentru înstrăinații și dușmanii neamului nostru și al doilea declaram de *bolnav la minte* pe „teologul democrat”, care poate scrie anonim asemenea *infamii* la adresa noastră și a profesorilor noștri, când *Mântuitorul* a spus așa de frumos: „Cuvântul vostru trebuie să fie da și nu nu!” Având a face cu o școală de găgăuți intelectuali, cari — vorba d-voastră „împușcă din tufă” — și cu o apariție nouă *un caz* patologic de „teologie democrată” în consecință vă rugăm, cu toată insistența să ne scutiți pe viitor de dragostea și atenția „Foi Poporului” și dacă voiți să faceți o faptă bună, atunci trimiteți pe „teologul democrat” în căutarea d-lui dr. Turcan dela „Nassenhaus”.

Primiți, vă rugăm etc. etc...

Cernăuți, 13 martie 1912.

Studenții români din regat, elevi ai facultății de teologie din Cernăuți:

Iustin Bunescu, Toma Georgescu, Andrei Mihăilescu, Ioan Cazacu, Ghik. Jipa, Policarp Popescu, Alex. Isăceanu, Eftimie Popescu, Ioan Dobrinescu, Nieu Popescu, Vasile Danielescu, Petru Chiricuța, Ioan Brudiu, Pantel. Davitoiu, Ioan Mironescu, Ioan Vasilescu, Iustin Iorgulescu, Ioan Georgescu, Kiru Popescu, Cezar Vuza, Gh. Ionescu, Ionescu Floru, Atanasie Zugravu, Virgil Herda, Corneliu Stroescu, Teodor Ștefănescu, Gh. Ștefănescu, Ilie Nicolau, Ghe. Comănescu, Lotir Șimionescu.

În numele tuturor studenților români din regat, cari urmează cursurile facultății teologice din Cernăuți.

Teolog B.

Un atentat

Dela corespondentul nostru primim următoarele:

Cu regret înregistrăm un fapt trist, care va avea urmări neplăcute.

Până acum se împăcau de minune ardelenii veniți la studii în Cernăuți cu ceilalți studenți. Aceasta însă numai atâta, cât n'au crezut să-și pună proza lor în serviciul unui partid politic. A ajuns însă întâmplarea, de a fi văzuți frații Ardeleni în societatea cutărui redactor dela „Vremea Nouă” de alt redactor dela „Foaia Poporului” — se înțelege două foi contrare — și au și fost denunțați publicului cetitor. Din cauza aceasta a izbucnit conflictul regretabil. Au urmat imediat rectificări din partea celor interesați. Credeam cu toții, că aci se sfârșește toată manopera răvrățiilor și pe viitor vom fi lipsiți de prilejul să azi-tăm la certe urite. Ni-i chiar foarte neplăcut să se întoarcă frații ardeleni cu păreri rele despre noi, de acolo de unde au plecat.

Dar ne-a surprins mult cazul de marți seara în 12 martie. Totul s'a petrecut în modul următor:

Teologii transilvăneni, cari urmează cursurile la facultatea noastră teologică au pătruns cu hâta în mană în redacția „Foi Poporului” cu intenția de a bate și trage la răspundere pe redactorul, care e un stricat, T. și pe deputatul Chisanovici directorul aceluia ziar. Dâșii au năpustit pe la orele 7 în localurile redacției, dar n'au aflat pe nime. Infuriați de nereușita întreprinderii lor au început a manipula la telefon și silira pe servitorul redacției (un băiat de vr'o 15 ani) cu hâta, să le dea deslușiri despre T...

Redactorul T. și deputatul Chisanovici înștiințați despre această întâmplare în absența lor au intervenit la poliție, au denunțat apoi cazul universității și tribunalului.

Atâta până acum. N'am fost niciodată în stare, să credem, că frații ardeleni, cari peste scurt timp se vor întoarce, să propovăduiască unui neam rob de soartă o credință nouă, să îndeplinească astfel de vandalisme. Ce va zice lumea de cazul acesta? Ce vor zice străinii? Suntem noi, cari oferim cu dragoste frățescă tuturor fraților de-un sânge ospitalitatea noastră, atât de rai, încât să fim atacați în mod barbar cu ciomege? Nu admiram deloc procedura teologilor transilvăneni!

Numai cu durere și mâhnire sufletească am luat condeiul în mână, să raporteze despre un eveniment unic în analele Bucovinei. Dacă studenții români au intrat în redacția ziarelor jidovești spre a protesta contra infamiei aduse unor bărbați cu merite vădite pentru neam și limbă, ne putem ușor explica, dar asta nu.

Correspondent

Asupra celor cupruse în rândurile de mai sus ale corespondenului nostru așteptăm lămuriri dela cei vizați.

Fiindcă pe cât ne bucură o atitudine hotărâtă a teologilor noștri când e în joc demnitatea lor și prestigiul facultății, pe atât de mult se înțelege, ne-ar întrista acte incompatibile cu calitatea lor. Nu credem că vârtejul politiceii pătimase care stăpânește așa de mult sufletul românesc din Bucovina să fi pus stăpânire și pe teologii noștri..

Fiindcă n'o putem înțelege..

— Ziarul „Românul” și foaia populară „Poporul Român” se află de vânzare în București la librăria „Neamul Românesc” și la Mihail Vlad proprietarul chioșcului de cărți și ziare, Calea Grivița.

INFORMAȚIUNI

Arad, 17 Martie n. 1912.

Buletinul institutului meteorologic anunță urcare înceată în temperatură, pe alocurea ploii.

Prognostic telegrafic: vreme moderată, pe alocurea ploii.

Temperatura la amiazi a fost de 31 Cels.

Mersul vremii

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe aprilie	Cor.	11.61
” ” maiu	”	11.50
” ” octomvrie	”	10.83
Secară pe aprilie	”	10.—
” ” octomvrie	”	9.—
Cucuruz pe maiu	”	8.73
Cucuruz pe iulie	”	8.69
Ovăs pe aprilie	”	9.95
” ” octomvrie	”	8.40

Salutul păcii.

Din Beiuș s'a trimis dlui Constantin Stere următoarea telegramă:

„Slavă celui ce ca un Messia a adunat la un loc turma dezbinată.”

Viora din Bihor, Hortenzia Pagubă, Dr. Ioan Ciordaș, adv., Irina Ciurdariu, Dr. Const. Popovici adv., Ioan Petra, compt., Cornel Neagu, cand. de adv., Petru E. Papp, paroh ort. rom., George Ciunga, funcț., Pavel Teochar, funcț., Terențiu Popovici, funcț., Miron Papp, Augustin Maioreșcu, comerciant, Ioan Bogdan, comerciant, Mihail Dringo, comerciant, Victor Dringo, comerciant, Dr. Augustin Ciavici, adv., Aurel Ardelean, Paul Voștinariu, cand. prof., Gh. Fizeru, Elena dr. Muntean, dr. Alexandru Muntean, adv. Aurel Cișcu, Ioan Ardelean, Vasiliu Bodiu, Ioan Cosma, Coriolan Ardelean, protopop gr. cat., Dr. Constantin Pavel, profesor, Camil Selagian, prof., Aurel Sluțiu, preot gr. cat. Const. P. Popovici, George Ardelean, proprietar, Dr. Victor Ciurdariu, Ioan Delean, Octavian Maioreșcu, George Cosma, dr. George Mureșan, medic, dr. A. Pteancu, prof., A. Gera, adm. dom., Ioan Crișan, Virgil Selagian, Vasile Erdély, farm. A. Muțiu, prof., dr. Ioan Ossian, prof., Francisc Hubic, prof., Silviu Tâmas, dr. Petru Hetcou, profesor, George Hetcou, profesor.

D-lui V. Goldiș.

„Suntem încântați de succesul înfrățirii; Vă admirăm pe toți și dorim ca pacea sufletească să fie dăinuitoare și deplină.”

Mary Seton Watson, dr. Marius Sturza, R. W. Seton Watson, Simionovici, G. Morvianu, Pavel Boldea, C. Nedelcu.

Viena 16 ian. 1912.

Redacției i-s'a trimis dela un român de inimă următoarele rânduri pline de simțire; pe cari le redăm așa după cum vorbește în graiul lui:

„Pentru lucrul ciat făcut și ustăneală, Vă sălut cu bucurie și vă zicu să vă dăruiască Dumnezeu mulți ani fericiți pentru lucrul ciat făcut,

adecă pentru stégul învingător național, și mai departe Dumnezeu să vă ajute săl puteți implini cu pacie și cu dreptate!

până în veci amin!

încă odată vă zicu, Dumnezeu să vă ajute că ielu ai înduratu și milostivu.

Petru Sas,
comerciant român în
Szomoszeszo”.

Spre știre. Abonații cari primesc 2 exemplare din ziarul nostru sunt rugați să binevoiască a ne retrimite un exemplar și eventual a ne aviza despre aceea.

Toate abonamentele, scrisorile și eventualele reclame ce privesc ziarele „Tribuna” și „Tribuna Poporului” sunt a se trimite pe adresa „Românul” Arad.

Pe couponul mandatului să se comunice espres pentrue au fost expedate banii.

Sumele expedate la adresa „Tribunei” vor fi eventual înapoiate de direcțiunea poștei.

Administrația ziarului „Românul”.

Mulțumită. Pentru multele dovezi de sinceră participare la durerea noastră ce am îndurat prin pierderea iubitului nostru dr. Ion Borcea, trimitem pe această cale tuturor cele mai adânc simțite mulțumite. — Sibiu, 3 martie 1912. — Familia Borcea și Șandru.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

(62) — Urmare —

— Vorbiam de d-voastră la președintele de curte, la Ivan Gregorevici, — zise în sfârșit Cicikof, văvând că gazdele sale nu încep discuția; era joia trecută; am petrecut foarte plăcut.

— Eu n'am fost în ziua aceea la preșident, — răspunse Sabakevici.

— E un om foarte plăcut.

— Hei! cine e foarte plăcut? — zise Sabakevici privind la soba lui cum unii privesc în o oglindă.

— Președintele.

— Ți-a părut numai, desigur; în realitate, asta-i un imbecil cum n'a mai văzut lumea vreodată.

Cicikof fu puțin cam buimăcit de o părere formulată atât de strânic; dar, crezând că Sabakevici avea vreun motiv de mânie împotriva preșidentului, adăugă:

— Fără îndoială, ca noi toți, nu-i nici el

fără vreo mică slăbiciune: dar guvernatorul, iată un om excelent!

— Guvernatorul, un om excelent!

— Ei da, nu e adevărat că e un spirit drept, o inimă loială și mare?

— Ca tâlhar, înțeleg, n'are soț!

— Așa gândești d-ta? guvernatorul un tâlhar! zise Cicikof, pierdut, neputând să înțeleagă că guvernatorul poate să fie numit tâlhar. — N'aș fi crezut niciodată așa ceva, mărturisesc, și să-mi dai voie să-ți observ că sunt în obiceiurile și în apucăturile sale, multe lucruri cari te-ar face mai de grabă să-l crezi blând și simplu.

Și el aducea ca probă pătrățelele de sub șfesnice de pe scaunase și pungile pe cari le broda cu propriile lui mâni, și expresiunea zâmbitoare a trăsăturilor feței sale.

— Și trăsăturile feței lui sunt ele unui tâlhar! Dă-i un cuțit și îndreaptă-l la drumul mare, el va ucide, da, va ucide, dacă are de câștigat cinci ruble! el și viceguvernatorul.

Cicikof crezu că are și cu viceguvernatorul vreo neînțelegere secretă, și, ca să găsească un fel de teren neutru, cânta să-l facă să vorbească despre șeful poliției, cu care părea a fi în bune relații.

„De altfel” zise el, îți voi spune că, cât mă privește pe mine personal, omul din târg care îmi place mai mult, e tot șeful poliției, fiindcă acesta, cel puțin, are un caracter deschis și o inimă dreaptă. Numai după fizionomia lui cunoști pe omul cum se cade.

— Da, cunoști pe potlogar! asta-i un om care te înșală, te trădează fără de nici un scrupul și în aceeași zi prânzește vesel la masa d-tale. Ei! îi cunosc eu pe toți bine; toți sunt niște hoți; târgul e alcătuit așa: un porc de căne sprijină pe celălalt porc de căne, apoi îl face să cadă greu, dacă celălalt nu l'a prevenit la vreme. La ei nu se spânzură toți Iuda, dar Hristos e vândut în totdeauna.

Unul singur acolo... Treacă-meargă; asta-i, dacă voinști, procurorul, și, ca să spun tot adevărul, și asta-i o ființă scârboasă.

După biografiile acestea apologetice exprimate în așa de puține cuvinte, Cicikof văzu bine, că nu face să-i mai vorbească despre ceilalți funcționari, și luă notă în sineși, că Sabakevici nu era pentru laudele lungi.

— Ei bine, sufletele, să mergem la masă. — zise către Sabakevici gingașa sa soție.

— Mă rog, — zise în limbajul său Sabakevici, arătând pe masă o farfurie mare.

Stăpânul casei și oaspele său băură fiecare câte un pahar de rachiu; ei mâncară un antecoonium, cum se obișnuiește în toată întinsa Rusie, oraș ori țară, gustare compusă din sărături și din tot felul de aperitive energice; și apoi urmară în sala de mâncare pe doamna casei, care îi preceda lunecând gravă, ca o găscă, care plutește pe lacul unei grădini.

Noi eram trei inși, iar pe masă erau patru tacâmuri. Abia furăm în sală, că și apăru, ca să ocupe locul al patrulea, o figură ciudată de doamnă

Partidul croat autonom și coaliția. Trăstivele dintre partidul autonom și coaliția au avut rezultat satisfăcător pentru opoziție, pe care o așteaptă alegerile, în fața cărora trebuie să fie destul de puternică, pentru ca să poată apăra punctul său de vedere. Partidul autonom după cum am amintit a avut ieri în Zagreb o consfătuire intimă la care au luat parte vre-o trei sute bărbați de încredere ai partidului din toate părțile țării.

În această consfătuire s'a adus la cunoștință rezultatul tratativilor ce au avut loc până acum între partidul autonom și coaliție. S'a hotărât apoi, că partidul autonom să ducă acțiune comună cu coaliția.

Pe lângă această hotărâre partidul autonom pune condiția, că și după alegeri cooperarea celor două partide să se continue.

Coaliția — păstrând integritatea programului său — s'a învoit ca în chestia independenței financiare și economice să pretindă, ca să nu se mai înnoiască în forma de azi convențiunea financiară ce expiră în 1913 și să nu trimită deputați în parlamentul ungar până când toate pretenziunile de drept comun, și în special acele ce privesc pragmatica căilor ferate, nu vor fi satisfăcute.

Avându-se în vedere toate aceste drepturi de eluptat pe cari le vor deopotrivă partidele, cooperarea s'a primit aproape în unanimitate.

Reforma administrativă în Bosnia. Membrii consiliului provincial din Bosnia au părăsit ieri Viena și s'au reîntors în Serajevo. Pertractările din Viena au avut rezultat satisfăcător. În timpul cel mai apropiat în Bosnia vor avea loc schimbări radicale. Când proiectele vor fi gata, ele vor fi puse și la cunoștința guvernelor, austriac și maghiar. Aceste proiecte largesc foarte mult autonomia bosniacă, și face guvernul bosniac aproape de tot independent.

Cunună pe mormântul lui Liviu de Lemenyi. D. dr. Aurel Nyilvan fost candidat de avocat în cancelaria regretatului Lemenyi ne trimite, în loc de cunună pe mormântul răposatului 50 coroane spre a le destina „pentru un scop românesc local din Sibiu”.

Noi am ales Societatea meseriașilor români din Sibiu.

Amânarea călătoriei părechi regale engleze. Din Londra se telegrafiază: Regele și regina Angliei își anunțaseră pentru primăvară vizitele lor la curțile străine. Acum din cauza grevei minerilor părechia regală și-a amânat vizitele. Datoriile ce se impun regelui și reginei, îi împiedecă de a se putea depărta în anul acesta din țară. În caz când greva s'ar sfârși, mizeria și neliniștea totuși va dura încă mult timp în Anglia. Tratativilor pentru aplanarea grevei au fost întrerupte fără de nici o speranță de a se putea ajunge la o înțelegere.

ori doamnișoară, rudă, ori guvernantă, ori damă de companie, ori de toate acestea, nu știu; dar în sfârșit o femeie ca de vre-o treizeci de ani, care trăia în casă, era pieptănată cu părul buclat, și îmbrăcată cu o rochie pestriță. Sunt în lume ființe cari subsistă, nu ca un obiect, ci ca un accident, nu negal, ori pată, ori podoabă, pe obiecte. Aceste ființe ocupă întotdeauna același loc, își au felul lor de a-și purta capul, și fac efectul unui bolovan; ai crede că din gura lor nu iese niciodată o vorbă, o silabă, dar du-te puțin la oada copiii, la albituri... și îți vei spune apoi dacă au o limbă: ho! ho!

— Varza, sufletele, e excelentă astăzi! — zise Sabakevici după ce isprăvisse o farfurie de varză, și socotindu-și în farfurie un uriaș sfert de niania, mâncare delicată care constă dintr'un piept de berbec umplut cu un bun arpăcaș, creeri și picioare de vițel.

Poftim! iată o niania, reluă el adresându-se către Cicikof, cum nu întâlnești la oraș: acolo, dracu știe ce țese servește.

— La guvernator masa e însă, destul de bună — zise Cicikof.

(Va urma.)

D. Gh. Breban consilier regesc. În numărul de azi al „Monitorului oficial” cetim, că M. Sa monarhul a numit pe d. *(Theorghe Breban,* proprietar în Ghiliad, comit. Timiș, consilier regesc. Oare pentru cari merite?

Dinastieismul japonez. Drul Jamakawa, rectorul universității din Kusu din cauză că a protestat cu ocazia ridicării unui monument comemorativ unui șef de gară care s'a sinucis spre a explia o amânare *inevitabilă* a trenului imperial, și fiindcă a declarat cu ocazia incendiului unei școli, că *o viață* de om este mai presus de *portretul împăratului* și că deci cineva nu trebuie să se expue la o moarte sigură numai spre a scăpa de foc portretul împăratului, publicul s'a revoltat întru atâta, încât numitul dr. Jamakawa a fost nevoit să demisioneze din postul său.

Astfel înțeleg japonezii devotamentul pentru dinastia care personifică patria lor. Ia noi dimpotrivă antidinasticii sunt declarați drept cei mai mari patrioți.

Un atac asupra unei comisii de reformare în Turcia. Din Ipek se anunță, că o bandă de arnăuți au atacat comisia de reformare de sub conducerea ministrului de interne, Hadschi Adil Bey, pe când se afla pe drum dela Ipek la Djakova.

Aspra excortei ministrului s'a dat împușcături pe la spate. Numărul morților și răniților se ține în secret. Un ofițer al excortei rănit a fost transportat la Üsküb.

Atacul a fost intenționat direct contra ministrului. Acesta a dat îndată ordin, ca un batalion cu câteva tunuri să fie trimis pentru urmărirea arnăuților.

Idila lui Carusso. Acum 5 ani Carusso celebrul tenor italian a zărit într'o prăvălie din Milano o fată așa de frumoasă în cât i-a propus imediat să o răpească. Tânăra fată răspunse că va consulta pe părinții săi, care i-au spus să fie băgătoare de seamă. Și au avut dreptate, căci Carusso după câte-va târăgăneli plecă imediat fără să înștiințeze pe nimeni. Dar din locurile pe unde mergea îi scria des frumoasei d-re și din când în când îi trimitea și parole spre a-și cumpăra rochii, a învăța francezește, și a lua lecții de muzică, astfel ca să ajungă o damă de lume, așa cum se cere pentru un mare artist. În același timp îi scria scrisori înflăcărate de dragoste în care-i vorbea de apropiata căsătorie. Ba chiar a chemat-o la sine în Berlin unde a prezentat-o unor amici ca pe viitoarea sa soție. Apoi într'o bună zi și-a schimbat imediat părerea și a declarat frumoasei că nu o mai ia de soție. Ea a făcut totul ca să-i recâștige inima, dar Carusso n'a voit să știe, ba chiar a acuzat-o de santaj. Văzând că nu ese cu bine la capăt l'a dat în judecată. Afacerea se desbete înaintea tribunalului din Milano.

Cloenire de aeroplane. Din Berlin vine știrea, că două monoplane s'au ciocnit azi dimineață la o înălțime de 5 metri pe câmpul de aviațiune dela Iohannesthal.

Intr'unul din aparate se aflau aviatorul Schwandt ca pilot și aviatorul Badowski ca pasager, iar în celălalt aviatorul Rettinger.

Ambele aparate au căzut la pământ, îngropând sub ruinele lor pe aviatori.

Badowski și-a rupt o mână, Schwandt s'a ales cu răni ușoare, iar Rettinger a scăpat neatinș.

„Am scris, dar nu-i așa.” S'a întâmplat în redacția unui ziar. Corectorul, un tânăr nou venit în redacție, ține mult la acea, că în ziar să nu se strecoare greșeli. Într'o seară pe când făcea corectura unui articol, se împiedecă la un cuvânt al cărui înțeles, el nu-l înțelegea de loc. Privește în manuscris, caută toate dicționarele, dar zădarnic, căci nu-l găsește nicăiri.

În sfârșit se adresează autorului articolului care făcea parte din redacție:

— Dle! Ce cuvânt este acesta (arată).

păpașă? Eu nu l'am mai auzit până acuma.

Redactorul îi răspunde:

— Ce păpașă, domnule?

— *Păpusă!*

— O fi, dar dta ai scris păpașă, zise cu supărare corectorul.

— Am scris, dar... nu-i așa, răspunse cu multă seriozitate redactorul, câtă vreme ceilalți redactori râdeau în hohote.

Deraierea unui tren accelerat. Trenul accelerat central New-york--Chicago a deraiat. Patru

vagoane au căzut într'un riu. Patruzeci de persoane fură rănite, dintre cari multe în mod grav. Cauza nenorocirii e o ruptură de șine.

„Deșteptarea”. Cetim în „Gazeta Transilvaniei”: A apărut azi numărul 9 al „foaiei naționale independente”. „Deșteptarea”.

Un biet băiat inconștiu de fapta sa, o împărțea în cafeneaua Drechsler.

Un domn ia un număr și întreabă:

— Ce să-ți dau pe asta? băiete.

— Nimica!

— Apoi de nimica să fie!

De altcum „Deșteptarea” e mărginită la Brașov și aici a fi împărțită gratuit, căci după cum suntem pozitiv informați, pe la Săcele și Codlea s'a detras — debitul poștal.

Greva minerilor de cărbuni din Germania și Austria pot se aduce în confuzie mare fabricile și diferitele ateliere industriale din Ungaria împedecând funcționarea regulată a fabricelor. Pentru prevenirea acestor pagube datorința fiecărui fabricant este ca să se asigure din bună vreme, căștigânduși o cantitate mai mare de cărbuni, care să-i stea la dispoziție.

— Deci atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra inseratului de azi alui **Sugăr Vilmos**, mare negustor de cărbuni din Budapesta.

Ultima oră

Audiențe la M. Sa monarhul. Din Viena ni-se anunță: Azi la amiazi au fost primiți în audiență la M. Sa monarhul: *Coloman Széll*, cont. *Iul. Andrássy* și cont. *A. Zichy*, președintele partidului poporal. Reîntorcându-se dela audiență *C. Széll* a declarat ziaristilor următoarele:

— M. Sa m'a întrebat despre toate amănuntele situației politice, iar eu, după cum totdeauna îmi era obiceiul, mi-am spus părerea cu toată sinceritatea. *Sunt de părere, că situația este foarte gravă. Greutățile însă nu sunt a se căuta în Ungaria, ci mai cu seamă în Viena, deoarece austriecii au luat asupra lor angajamente foarte mari.* D-voastră știți foarte bine, că eu deși nu aparțin partidului muncii, totuși aprob vederile acestui partid.

Repet, sunt de părerea, că situația e foarte gravă. Dar cu toate acestea sunt speranțe, că se va găsi calea unei soluțiuni fericite a crizei.

Teatrul Apolo. Azi, duminică, teatrul Apollo va prezenta următorul program foarte atractiv:

1. Fabricarea gumei (instructiv). — 2. Cutezătoarea față indiană (dramă). — 3. Veselul văduv de puie (amuzant). — 4. *Femeia demon* (dramă senzațională în 3 acte).

Prețurile locurilor: Locul de persoană 1 cor. Loc rezervat 1 cor. — Locul I 80 fil. — Locul II 60 fil. — Locul III 40 fil. — Locul IV 20 fil. —

Orchestra proprie. — Garderobă.

Inceputul reprezentațiilor d. a. dela orele 2 și jum. — 11 noaptea.

POȘTA REDACȚIEI

Nely, Brașov. Răspunsul d-voastră „Marchisa de Sevigné” trimis spre publicare pentru „Cronica feminină”, nu se poate publica, din cauza că combate regulile buneiecuviințe. — Marchisa de Sevigné încă în așa fel zice, că scrisul adecă corespondența numai atunei o permisă, când sunt logodii și sub controlul părinților, ea combate numai corespondența azazisă pe faris. Altcum ră multu mim pentru interes și vă regăm să ne mai trimi teți, când aveți ceva pentru această rubrică. Salutați

Dr. M. B. — Timișoara. Adresați-vă d-lui Const. Nedelen Viena IX, Wähssinger str. 26, II, 31

Redactor responsabil: **Atanastie Halnăgian.**

AVIZ!

In farmacia din Săliște (Szelistye) Szeben megye cu 1-a Mai e de ocupat postul de **asistent licențiat sau nelicențiat.**
Doritorii să se adreseze farmacistului
Victor Pop
Szelistye (Szeben m.)

Se caută

agenți

in provincie, cari să se îndeletnicască cu plasa de lozuri pe rate lunare, contra provizie mare. Cor. 300—400 poate câștiga lunar un agent agil. A se adresa pentru condițiuni și prospecte către

Ustredná banka ne. spol.
Budapesta, V. Sas-u. 24.

„MĂGURA“ Institut financiar în Șimleu (Szilágyosmlyó).

CONCURS.

„MĂGURA“ institut financiar în Șimleu (Szilágyosmlyó) prin aceasta publică concurs pentru ocuparea

postului de contabil

având reflecțanții a-și dovedi calificarea obținută și practică câștigată.

Terminalul concursului e până în 15 Aprilie a. e. st. n.

Cererile se vor adresa subscrierului.

Salariul pentru primul an de probă e 1000 cor. Postul se va ocupa în 1-a Mai a. e. st. n.

Din ședința direcțiunii inst. financiar „Măgura“, ținută la 8 Martie 1912 st. n.

Din încredințare:

Dr. C. Mesesian,
inriscansul inst. „Măgura“
în Șimleu (Szilágyosmlyó).

Un tinăr român

cu o avere de 20—24 mii coroane, dorește să facă cunoștință cu o domnișoară, eventual cu o văduvă, care ar dispune de o zestre de 10—12 mii de coroane, cu cari ar putea să conducă un ram de industrie cu un venit de 40%, fără să-și ia de tovarăș un străin. Etatea e 28 ani, român gr.-or. Se roagă ca numai oferte serioase să se trimită și subscrieri adevărate. Se păstrează cel mai mare secret. Doritorii să se adreseze la Administrația ziarului nostru.

Aviz!

Am onoare a aduce la cunoștința onor. dăme din loc și provincă că *mi-a sosit* pentru sezonul de primăvară și vară

totfelul de pălării pentru dame din Paris și Viena.

Primesc transformări de pălării pentru dame.

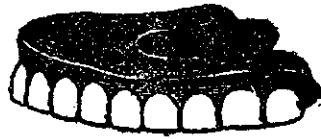
Pălării de doliu totdeauna am la dispoziție. Roagă binevoitorul sprijin:

AMTMANN M.**NAGY JENŐ,**

specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă garanță de zece ani.

Ocaziune rară!

Se vinde din mână liberă într'un oraș curat românesc din Ardeal, o casă cu grădină și curte, în legătură cu cărciumă, boltă, fabrică de sodă, deposit de bere, și toate cele de lipsă. Loc de petrecere și învartirare pentru soldați. Venit curat anual de 16—20.000 cor.

Cei ce se interesează, să se adreseze la Administrația foii noastre.

Cărbuni

combustibil

„EFGO“

pentru mori, fabrici de zăhar, spirt și țigle (țigle prusiene de cărbuni de piatră)

pentru mașini de treerat și pentru domenii expedite la ori-ce vapor și linie ferată se pot cumpăra cu preț original de baie dela

Sugár Vilmos
Budapest

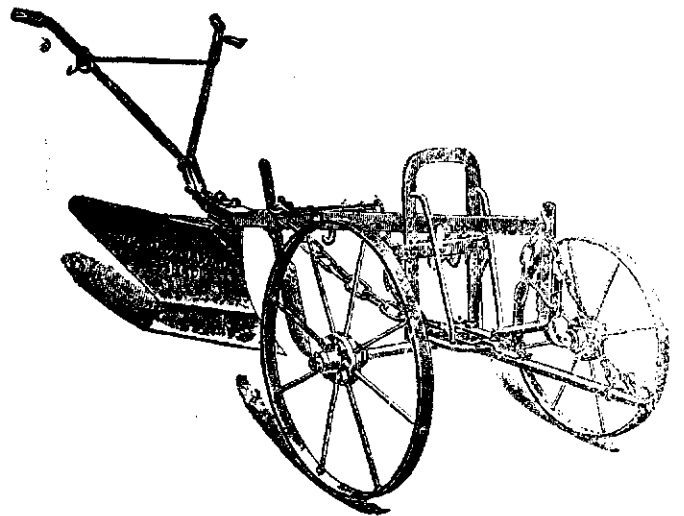
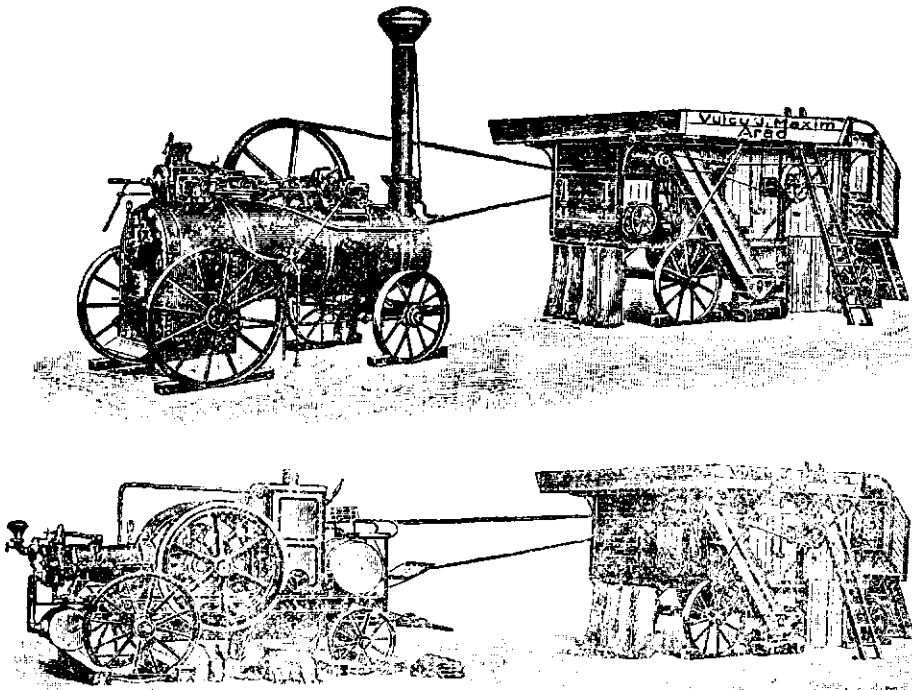
Telefon-Inter-urban 2—59.

X., Kőbányal-ut 4.

MAXIM I. VULCĂU fabricant de mașini :

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o eceptuesc în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscute en lanț, cu roate și cu transmission.

Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez totfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țiglarie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCĂU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare).

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cal spre cumpărare.

Vin de vânzare

din anul 1911 à 48, 50, 52 cor. Hectolitru
 " " 1908 „ 64 coroane
 Rizling „ „ 1902 „ 80 „

Aurelia Dr. Petran,
 Arad, str. Lázár-Vilmos nr. 4.

Un milion

de via de vie pentru altoit „Riparia-Portalis“ (Glorie de Mantpellier) se află de vânzare la preotul Petru Pelle din Miniș (comit. Arad.)

Ces. și reg. privilegiatele
Bandage pentru
 surpături
 cu pelote de gumi pneumatice, sunt cele mai perfecte.

Corsete pentru doamne și domni, în toate cazurile de vătămături și morburii ale părților corporale inferioare.

Ciorapi de gumi pentru sgârcituri de arterii și vine.

Mâni și picioare artificiale în cazuri de amputări

Aparate ortopedice pentru mers și sprijinit (cârji).

Corsete artificiale pentru defecte corporale. **Aparate ortopedice** pentru băeți și fete, precum și tot soiul de articoli pentru sanatorii se confecționează după cele mai nouă sisteme și mai modernă tehnică cu prețuri moderate originale de fabrică.

Cele mai nouă liste de prețuri ilustrate, cari conțin c-a. 3000 ilustrațiuni și îndrumări de folosință se trimit la cerere **gratuit și franco** de către „Fabrica ces. și reg. priv. de bandage și specialități medicale a lui

KELETI I. BUDAPEST, IV., Prov. Koronaherczeg-ut. 17.

Fondată 1878.

Telefon 13-78.

BINETH

IGNÁCZ

ARAD, Szabadság-tér nr. 15.

Atrag atențiunea on. public și recomand magazinul meu bogat asortat cu tot felul de pielării din patrie și străinătate. Comandele din provincă se execută prompt și conștiințios. Pregătesc părți superioare moderne pentru ghete.

Telefon nr. 828.

La moara de apă cu sul

a lui **Záray Ödön** (aproape de „Gyeptér“) se primesc orice comande pentru măcinatul făinei de casă și urlitul nutrețului în calitate neexcepționabilă.

Prenotări se pot face în strada Beresényi Miklós nr. 2.

GREȘESC FOARTE MULT

aceia cari în contra roumei, podagrei, înțepăturilor, sfâșierilor, durerilor de spinare și spate, dureri de oase etc. **în locul**

REPARATORULUI lui **Kriegner** întrebuițează imitații.

Recomandăm urgent oricărui suferind de roumă și tuturor acelorora, cari sufer de boale amintite mai sus sau de receală și curente, că imediat să întrebuițeze veritabilul

REPARATOR a lui **Kriegner**

care se pregătește exclusiv în farmacia **Kriegner** Budapeste, Kálvin-tér, deci să se trimită scrisorile de comandă. Prețul unei sticle mici 1 cor., o sticlă mare 2 cor.

Cu poșta 5 sticle mici franco 5 cor., sau 3 sticle mari 6 coroane.

Acest medicament vechiu excelent este mai bun decât oricare spirt, deoarece el după o singură frecare vindecă și nu numai alină durerile, ci după câteva zile ele și încetează.

Sunt recunoscute de callitatea cea mai bună

GHETELE

pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociațiunii călătorilor Aradului“ și se pot procura eu prețurile cele mai moderate.

Director: IUSTIN OLAR.

ARAD, Szabadság-tér Nr. 14.

(Filiale în PISCHI și CERMET).

Cine voiește

rachie curată

să se adreseze direct la firma cea mai mare românească

Creciun & Voda
 din Lugos,

care dispune de căzănării mari proprii în Bănat și Ardeal.

Pentru sezonul de Paști și Rusalii!

:: Recomand magazinul meu bogat asortat în ::
 pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment de pălării de băieți pe lângă prețuri fixate. Totdeodată recomand

≡ atelierul meu de blănărie ≡

pentru toate lucrările ce cad în bransa aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

IOAN BĂLINT „JÁNOS“
 Timișoara-Fabric. Palatul orașului.

Licitație
 concesionată
 de autorități

Hoffmann
 ≡ Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Telefon nr. 10.

Vinde

în cantități mari și
 pe prețuri foarte re-
 duse articole de ::

calitate bună

Cu bani gata va avea
 rara ocaziune a-și
 procura orice pe pre-
 țuri ce se vor stabili
 prin învoială obiec-
 tele ce ar dori.

Săptămâna aceasta dan-
 dele și cordele ce au mai
 rămas.

Vânzarea nu va ținea decât
 scurt timp.

23 metri pânză 6-6.50, 7-7.50.

Calitate corespunzătoare ori
 cărul scop.

Șifonuri Schroll de toate calită-
 țile, albituri pentru masă, mă-
 saie și șervete cu prețuri scăzute.

Pardesiu pentru dame 7.50-9.50
 fl. Se găsesc de toate culorile.

Pelerine pentru fete începând
 dela 2.50 fl.

Rog priviti galantarele mele.

Jupoane de postav pentru femei 2.50 fl. Preț de reclame mai fine 3.50-4.75.

Ciorapi negri și suri pentru copii pe prețuri uimitor de scăzute.

Singurul compactor român!

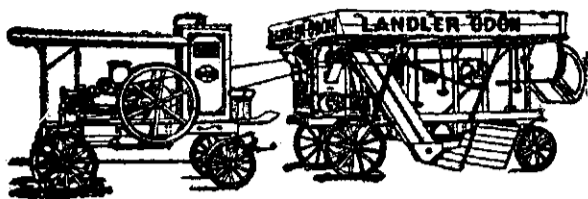
Am onoare a înștiința onor. public din Arad și provincie, că mi-am aranjat atelierul cu cele mai moderne mașini și material. — Execut pe lângă *prețuri moderate*: cărți bisericești, (Evanghelii, etc.) cărți școlare, cărți comerciale, tot felul de protocoale, cărți de legi, cărți pentru biblioteci și totfelul de lucrări atingătoare de aceasta branșă. — Sperând, că onoratul public mă va cerceta și încuraje cu comanda, am ramas cu deosebită stimă:

IUSTIN ARDELEAN,
LEGĂTOR DE CĂRȚI.
ARAD, WEITZER JÁNOS 13.
(Vis-à-vis de poștă)

Patentatură originală din Svedia.

„ROBUR” motor cu olei natural

in urma multiplelor calități este cel mai bun dintre toate motoarele de acest fel având o putere de 2-300 cai (HP.)

Noutate! Noutate!

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm pentru:

mori-, ateliere industriale și la totfelul de mașini agricole.

Spese la cias după fiecare HP. 1 1/2 fl.

Nu este supus supravegherei finanțelor!

Se vinde și în rate! Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă. Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön, Motortelepe,
Budapest, Lovag-u. 2.

Broul de informații!!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincie, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Bireu de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2-3 zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac totfelul de mijlociri comerciale și comanda. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

L. OLARIU, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

PEPINIERELE VÁSÁRHELYI & HAJDU
BIHARDIÓSZEK.

Un milion vițe americane altoite cu și fără rădăcini de 1 an și 2 ani.

Cultivează și liferează cele mai alese soiuri: *Române, Franceze și Ungare* — Servește cu cele mai renumite vițe de **Delaware** producătoare de cel mai fin și bine plătit vin, recunoscut în lume. — Comandele se efectuează prompt și în calitate ineseptionabilă garantată, cu 30-40% mai ieftine ca la toate pepinierele din Ungaria și România.

Vițele noastre toate sunt autentice, selecționate, dezvoltate, cu rădăcini mari și viguroase ca de 2 ani, lăstar i crescuți peste 50-100 cm. și portaltioiul în perfectă stare a sănătății, după cum testează certificatul din *Catalogul* mai recent, care la cerere se trimite ori și cui gratis și franco. —

Este în interesul on. public, că fiind cererile foarte multe, să grăbească cu comenzile spre a putea avea varietățile dorite. La cerere sunt rugați a ne arăta adresa exactă și că în care ziar au cetit anunțul nostru.

Salon de haine bărbătești

J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.

Palatul Habermann. (Nagyszeben).

Vânzare de altoi de viță

de vie nobilă și pomi altoiți.

Cine voiește să aibă o grădină frumoasă de viță de vie ori poame, să se adreseze cu încredere la pepinieria condusă conform cerințelor științifice a lui

Vityé Miklós, Ós-Csanád,
Torontálmegeye.

unde se află altoi nobili de pomi și diferite specii de viță de vie nobilitată și americană.

Pentru dessert: meri, peri, cireși, pruni, vișini, perseci, ringlote și nuci. — Prenotări pentru toamnă și primăvară primesc ori și când.

Catalog ilustrat trimis franco și gratuit.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garanță o dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani. Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Cluj—Kolozsvar,
Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plățire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit pian: Schiedmayer, Bösendorfer, Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.

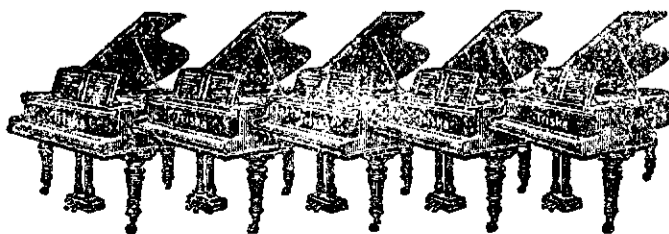
Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.

Efectuează reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acurateță.

10 ani garanță

și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință stau la dispoziția cumpărătorilor. — Telefon 419.

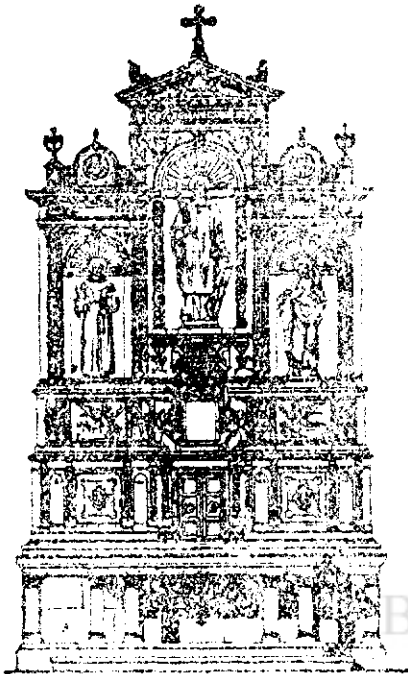

Ioan Kallap

industrie de ecară și turtărie mare.
Arad, Strada Deák Ferenc 6.
Casa proprie. Telefon 863.

I-și recomandă luminile și
toate obiectele în acest ram
pentru biserici și alte scopuri.

**Epitropiile și vânzătorii primesc
rabat mare.**

Bittenbinder József,
sculptor și arhitect de altare,
Temesvár-Józsefváros,
Bonác-utca 16 sz.

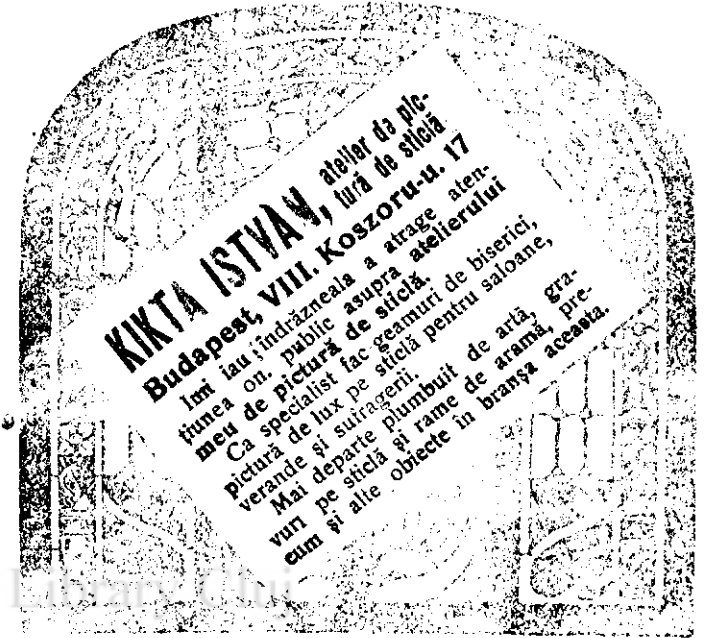
Face toffelul de mobilier de biserică,
așa ca: Iconostase și altare, statui de
piatră și lemn, amvoane și scaune de
spovedanie, Siciul Domnului, Grotă
Măriei de Lour, cristelnițe, icoane de
stațiune, sculptură în relief sau pictură,
străni, pictură de biserică și altare.

Renovează în stil altare vechi, amvoane
și statui, aurește și marmorează. Preț-
curent, preliminar de spese și planuri
gratuit. — Dacă sunt chemat pentru
examinarea lucrului, mă duc ori-unde
pe cheltuiala mea proprie.

Mizera József,

măiestru zidar diplomat.
Biroul: Arad, Ilona-utca 34.

Primește toffelul de lucrări de branșe pentru edificii,
precum și efectuarea de planuri și expres-nota sau
preliminări de spese atât în localitate cât și în pro-
vincie. — Tot acolo se pot cumpăra uși și ferestre vechi.

„RADIÁL”

societate pe acții pentru construirea de mori. (Malomépítészeti részv.-társaság.)

Adresa telegrafică:
Radiale Budapest.

Budapest, VI., Szabolcs-utca 6. sz. Telefon: 125—23.

Pe baza celor mai bune recomandări dela morile ungurești
austriace și streine, precum și în baza multelor referențe

Recomandăm:

Sitele-Radial, model 1911,

cari se află de potrivite la

ori-ce măcinat și acoardă multe avantaje

prin faptul că se poate regula după plac, pentru
diferite trebuințe. — Catalog și deslușiri gratuit.

Expediție repede!

Mașini, piese pentru mașini, garnituri complete pentru mori și hambare, mașini pen-
tru curățirea acestora, mașini de transport precum și garnituri de transmisie a energiei.

Birou de informații!

Canoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III19.

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VĂRȘET

LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva HUGO APFELBAUM

CEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII
PREȚURI MODERATE.

VĂRȘET STR. KUDRITZER

No. 11 și 18.

(TÂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

REDUCERE COLOSALĂ ÎN PREȚ

PENTRU ANUL-NOU. DACĂ VOREȘTI SĂ
CUMPERI IEFTIN, CERCETEAZĂ
NUMAI DECÂT MAGAZINUL PENTRU
PARDISEIE DE DAME A LUI

SCHWARTZBERGER MANÓ

ARAD, STR. VÓSÖSMARTY Nr. 3.

UNDE POȚI CUMPĂRA PE LĂNGĂ
PREȚURILE CELE MAI IEFTINE PAR-
DISEIE PENTRU DAME ȘI COPII,
DUPĂ MODA CEA MAI NOUĂ, PRECUM
ȘI ALTE ARTICOLE DE BLĂNĂRIE.

ANUNȚ.

Aduc la cunoștința foștilor mei mușterii, on. public și tuturor acelorora, cari m'au cunoscut sub numele de SEE-LINGER M. ANDOR, că mi-am maghiarizat numele de familie în ARADI și sub această nouă firmă am deschis o prăvălie de ciobotărie în strada Salacz nr. 1 în localitățile Rónay Jenő, dela care am cumpărat depozitul și atelierul. Noua prăvălie am reînnoit-o cu marfă indigenă, americană și engleză, vânzând marfa veche, luată dela Rónay în prețul fabricii. Țin în depozit orice ghete de domni, dame și copii, ghete de bal, păpuși și pantofi.

Cu stimă:

Aradi (Seelinger) M. Andor
str. Salacz nr. 1.

! Nou atelier de măsurie !

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că în Arad, strada Wesselényi nr. 1 mi-am deschis un atelier de tâmplărie pentru zidiri și mobile.

Primesc spre efectuare: lucrări pentru zidiri, mobile, portale și aranjamente de prăvălii corespunzătoare pentru timpul prezent în executare modernă, pe lângă prețurile cele mai moderate.

Cerând sprijinul on. public semnez cu toată stima:

IOAN PAPP, măsar de mobile și zidiri.
ARAD, strada Wesselényi nr. 1.

EUGEN JUNCAN

văpsește, curăță chemic și spală haine cu aburi. — Prețuri ieftine! Lucrări excelente!
ARAD, JÓZSEF FÓHERCEG-ÚT Nr. 9.

In grădina de iarnă a „Hotelului Central“ condusă în spirit modern găsește Onor. Public beuturi și bucatăria care indestulește cele mai delicioase dretensluni. După teatru cină caldă.

Pentru cununii și bancheturi săli separate. Zilnic taraf de țigani de primul rang. In cafenea după teatru cină exquisit.

Cu deosebită stimă:

AUGUSTIN CSERMÁK
hotelier.

GONDA

▲▲▲ Stabiliment de vestminte ▲▲▲

TIMIȘOARA-CETATE, STRADA HUNYADI nr. 7.

Cea mai mare casă de tot felul de vestminte pentru bărbați, copii și fetițe.

Secție pentru comande după măsură. Pânuri originale engleze.

Prețuri ieftine.

Telefon 451.

Licitație concesionată de autorități și desfacere de prăvălie a văduvei

inokai Tóth Lajos

ARAD, Józseffóherceg út
(vis-à-vis de casa orașului).

Se află totfelul de stofe pentru haine bărbătești

Arme de vânătoare

sistem Novotny,

Revolvere

sistem

Frommer, Browning, Steyr-Pieper.

Floberte și pistoale, gramfoane de tot soiul, violine, flaute, tamburine, ghitare, cimbale, citere, armonice. Binocluri și ochiane originale franceze, ochiane cu prisme sistemul cel mai nou, aparate de fotografiat, candelabre, mobile de aramă, dulapuri de gheață, căhale, cuptoare, aparate moderne de ras, jamantane de piele veritabilă, non plus ultra în eleganță și durabilitate de toată mărimea, jente de mână, precum și **tot felul de articole de sport** cu prețurile cele mai ieftine și de calitate cea mai excelentă

se pot cumpăra pe rate lunare minimale

în conturent semestral sau anual dela

„GENTRY“

Societate pe acții pentru mărfuri comerciale și articole de sport.

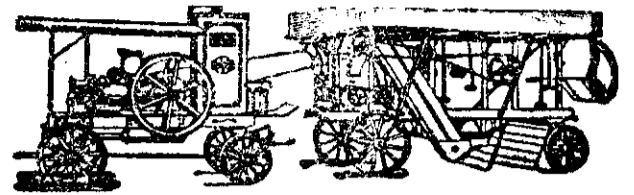
BUDAPESTA VII. Bulevardul Elisabeta No. 48.

Scrieți românește!

Liste de prețuri trimitem gratis și franco oricui despre oricare articol.

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO“ orginal.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sino mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construște în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

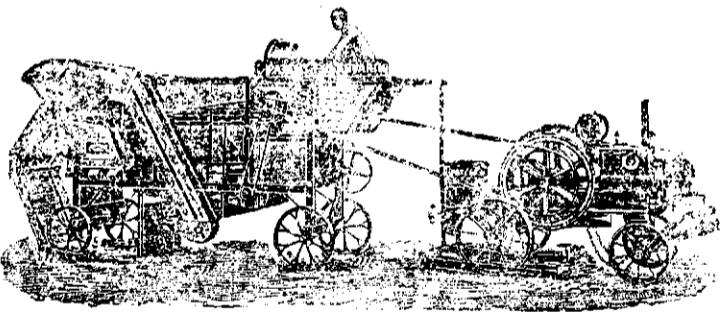
Filiala: Timișoara-Iosefin, Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

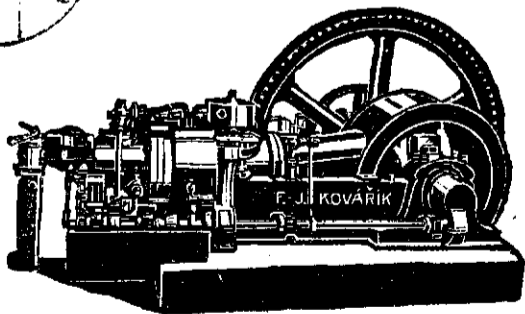
Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

Fabricat de primul rang.

Chezășie pentru funcțiune sigură.

Cel mai nou sistem de mașini de freerat cu abur sau motor, construcție patentă.

Motoare cu olei brut și motoare sugătoare cu gaz, presiune mare, sistem Diesel.

Despărțământ pentru tot felul de mașini agronomice. Mașini de abur, de freerat, secerat, cosat, sămănat etc. în cea mai solidă executare.

Kovárik F. és J.

prossnitzzi gép- és motorgyár r.-társ. fióktelepe.

Budapest, V., Szabadság-tér. Nr. 14.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon Nr. 189.

Post sporocassa ung. 29.349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul diecțiunii: PARTENIU COSMA,

directorul executiv al „Albinei” și prezidentul „Solidarității”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocște: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. Prospece, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afari sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze în încredere la:

„Banca gener. de asigurare”

Sibiu Nagyszeben. (Edificiul „Albinei”).